

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre --- --- 12 pengő
Félévre --- --- 6 pengő
Negyedévre --- --- 3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I, ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA : Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A béke kudarca.

A genfi leszerelési konferencia véget ért; olyan véget, amelyet mindenki jószolt neki: a tárgyaló felek felállottak az asztaltól és duzzogva otthagyták egymást anélkül, hogy a leszerelés kérdését csak egy gondolattal, egy nyilatkozattal vagy egyetlen lépéssel is közelebb vitték volna a megvalósulás felé. Ellenkezőleg: ez a konferencia meggyőzhetett mindenkit róla, hogy nemzetközi idealizmus nem létezik s a humanizmus hazug jelszavai nem egyebek, mint kapzsi és kaján népek ábrázatainak mosolygós álarcai.

Még sohasem éltek vissza olyan könnyelműen az általános leszerelés jelszavával, mint ezen a konferencián, amelyet nagyképűen leszerelési konferenciának neveztek el, pedig voltaképpen nem is mert egyebet akarni, mint hogy három állam tengeri felszerelését egy bizonyos irányban és egy bizonyos időtartamra némiképpen korlátozza. Az általános leszerelés igazi szelleméről, a háború elkerüléséről, a népek igazi egyetértéséről semmit sem hallottunk ezen a konferencián, csak beszédeket, amelyeket senki sem vesz komolyan.

Nemcsak hogy a leszerelés részletkérdéseiben nem tudtak megegyezni, de még az alapelveket sem tudták leszögezni, amelyek további tárgyalások kiindulópontját képezhetnék, mert ha egy alapelvben nagy nehezen meg is egyeztek, rögtön utána ezer részletkérdést kerestek és találtak ahhoz, hogy a megegyezés keresztülvitelét megghiúsítsák. Anglia hallani sem akar róla, hogy ezentúl ne ő legyen a tengerek korlátlan ura, Amerika pedig a maga igazi győzelme jogán tiltakozik ellene, hogy bárhol és bármiben a világon Angliával szemben a második helyre kerüljön. Ez az áthidalhatatlan ellentét nem csak ezt, hanem valamennyi leszerelési konferenciát már eleve is teljes sikertelenségre fogja kárhozdatni.

Nagyon természetes, hogy a hivatalos jelentések szépítik a dolgot; a diplomácia nyelve különösen alkalmas arra, hogy hasonló kellemetlen igazságokat a világ szeme elől elrejtse. A valóság mégis csak az, hogy belátható időn belül leszerelési konferencia aligha fog összeülni s hogy ez után a fiasco után kétszeres erővel fog megindulni az érdekelték versengése a tengeri fegyverkezés terén.

A tengeri leszerelés kérdése minket, magyarokat most már — sajnos — nem érint közvetlenül. De mint a szárazföldi leszerelésnek előfeltétele, lét-

érdekünkbe vág. A trianoni úgynevezett békeszerződésnek azok a rendelkezései, amelyek minket minden néven nevezendő katonai erőtől megfosztottak, úgy kezdődnek, hogy: „Abból a célból, hogy a nemzetek általános lefegyverzése lehetővé tétessék...” vagyis a mi lefegyverzésünknek csak bevezetnie kellett volna az általános és természetesen ugyanilyen mérvű leszerelést s ezzel szemben ma, a kilencedik háború utáni esztendőben távolabb állunk tőle, mint valaha.

Kelet felől a bolsevizmus ördöge vigyorog felénk, körülöttünk a szomszédok ágyúi merednek reánk, nyugati szomszédságunkban halomra gyilkolják egymást az utcán az emberek s mi itt állunk ebben a tűzfészekben védtelenül kiszolgáltatva mindenkinnek, akinek ágyúja és puskája van. Ennek a leszerelési konferenciának a kudarca is azt bizonyítja, hogy soha még hazugabb és képmutatóbb ürügyet nem kerestek egy nemzet megfojtására, mint amelyet velünk szemben alkalmaztak, soha nagyobb és felháborítóbb cinizmussal nem bántak el a legyőzött ellenséggel, mint ahogy velünk elbántak és elbánnak most is.

Isten és ember előtti jogunk, hogy megkérdezzük: „Quo usque tandem...?” Hát meddig még? Hát csakugyan kihalt-e már a jognak és igazságnak minden parányi szikrája azokból, akik azt hiszik magukról, hogy az egész emberiség sorsát intézni hivatottak azért, mert legyőztek minket? Hát már csakugyan ne volna egyetlenegy barátunk sem ezen a világon, aki felemelné szavát a mi igazunk mellett s aki visszaadná a kezünkbe a puskát, amely jogosan megillet minket addig, amíg másnak is puska van a kezében?

Keserves kérdések ezek, de most már valahogy úgy érezzük, hogy nem hiábavalók. A magyar ég horizontján feltűnt a hajnal, a sötét fellegek közül mintha kimosolyogna az első napsugár, a felkelő napot pedig nem parancsolhatja vissza az éjszakába. És minél tovább fognak eredménytelenül tanácskozni a világ hatalmasai, annál inkább reá fognak jönni, hogy az igazi békét nem a leszerelési konferenciák, hanem a fegyverek fogják biztosítani, de csak úgy, ha azok az igazságot és nem az álnokságot védik. Magyarország nem világhatalom, de még nagy szolgálatokat tehet Európának, ahogy tett is mindig ezer esztendőn keresztül. Nem vártunk és ma sem várunk hálát érte, csak a magunkét követeljük: a mi régi, szabad, gyönyörű Magyarországot és ágyút meg géppuskát hozzá, hogy többé soha el ne vehessék tőlünk!

Minden igazságtalanság, amit jóvátesznek, egy-egy konferenciát tesz feleslegessé, mert a lelkeket békíti, győzőt és legyőzöttét egyaránt.

Szemelvények a bűnügyi bizonyítás köréből.*

Irta: CZEGLÉDY JENŐ százados.

Bűncselekmény esetén a nyomozó közegeknek, illetve hatóságoknak legfőbb kötelessége a bűncselekmény körülményeiről tájékoztatni az ügyészséget oly mértékben, amint az a vád emelése szempontjából szükséges.

A nyomozás hivatott megállapítani azokat a körülményeket, amelyekből a bíróság tájékozódik a bűncselekmény minéműsége felől, továbbá arról, hogy a cselekményt a gyanúsított egyének követték-e el? Mérlegeli továbbá a bíróság az eseményeket, a terhelő és enyhítő körülményeket, beszámíthatóságot stb.

Mindezen ténykörülmények megállapításához segítő eszközökre van szükség. Ilyen segítő eszközök lehetnek: a beismerés, a tanuvallomás, a nyomozás folyamán összegyűjtött adatok, továbbá a szakértői vélemények.

Régi időben a bűncselekmények kiderítésénél a beismerésre helyezték a legnagyobb súlyt, ezt tartották a legjobb bizonyítéknak s így ezt elérendő, minden úton-módon, esetleg kínvallatásokkal is igyekeztek a gyanúsítottat beismerésre bírni. Ma teljesen más a felfogás, sőt vannak esetek, mikor a

* Dr. Kenyeres Balázs egyetemi ny. r. tanár, a m. kir. budapesti Pázmány Péter tudományegyetem törvényszéki orvostani intézet igazgatójának a m. kir. csendőrtiszti továbbképző tanfolyamon megtartott előadásai nyomán és engedélyével.

Négy hét a Yangtse folyón.

Irta: E. P.

(Befejezés.)

Csin-King-ből egyenesen Hankauba hajóztunk, az útbaeső helyeket visszatérésünk alkalmával szándékoztunk felkeresni.

Nagyobb, mélyenjáró hajók a Yangtsen rendszerint csak nappal közlekednek, éjjelre horgonyt vetnek. Miután a hajózható vízesatorna semmiféleképpen nincsen megjelölve, a kalauz csak távolabb fekvő természetes jelek után tud igazodni s ezért csak addig tudja a hajót biztosan vezetni, amíg lát. Azt hiszem, hogy ez ma is úgy van.

Ott, ahol a Han folyó a Yangtse-be torkollik, fekszik a milliós lakosú Hankau. Ez a kikötő, amelyet a kínaiak az európai forgalom számára 1861-ben nyitottak meg, már ősidőktől fogva egyik legfontosabb állomása volt a Kína belső tartományaival folytatott kereskedelemnek s jelentőségét a Kantontól Pekingig vezető észak-déli vasútvonal természetesen még jobban emelte. Hankaut fekvésénél fogva joggal nevezhetjük Kína középpontjának s a kínai piac felvevőképességének növekedésével korlátlan fejlődési lehetőségek nyílnak meg számára.

Hankau fő árucikke a tea. Innen származnak az annak idején „karavánteá“-nak nevezett teabrikettek, amelyeket itt orosz üzemekben préselnek, a tengeren Tientsinbe szállítják és onnan a karavánok egész Közép- és Észak-Ázsiában elterjesztik.

A kínai negyedről teljesen elkülönítve, fekszik az európai negyed, amely azonban már egy teljesen kiépült város benyomását teszi. A folyam mentén szép, tiszta, széles, gesztenyefáktól szegélyezett sétány van, melynek épületei előtt szép gyepes, virágos térségek terülnek, a házak maguk többnyire villaszerűen épültek és kertben fekszenek.

A Vutsangban székelő Tsang-Tsi-Tung alkirály meghívására, aki abban az időben Kína legérdekesebb

beismerés nem is bizonyíték s a gyanúsítottnak nem is okvetlenül kell nyilatkoznia.

A bűncselekmények tagadása, szépítése mindennapos, de sok esetben előfordul, hogy ártatlan emberek vállalják a bűnösök helyett a bűnösséget, avagy a büntetést.

Igy apa fiú, férj feleség stb. helyett vállalja a bűnösséget, bevádolva önmagát, hogy ezáltal a valódi bűnöst az igazságszolgáltatás keze alól kivonja.

Előfordul olyan eset is, mikor az ilyen önvádolás egy teljesen idegen egyén érdekében történik s mikor az önvádoló leginkább egy-egy nevezetesebb bűncselekménynél való részességüket hangoztatják vagy tanuk gyanánt jelentkeznek oly bűnügyeknél, midőn azok körülményeiről mit sem tudnak.

Párisban egy pásztorórán meggyilkoltak egy férfit, még pedig úgy, hogy a leány az áldozatot egy félreeső házba csalta. Enyelgés közben egy alkalmas pillanatban az előre elkészített hurkot a férfi nyakára illesztette, majd a hurkot — adott jelre — a kerevet mögé függöny által elrejtett tettestárs egy csigaszerkezet segítségével felrántotta akként, hogy formális akasztás jött létre. A meghalt áldozatot kirabolták, majd egy nagy bőröndbe gyömöszölték s kocsin elszállították. Nyomozó hatóságok felhívására kocsisok jelentkeztek, kik azt állították, hogy ők vitték a bőröndöt, holott megállapították, hogy e kocsisok még azon a tájon sem lehettek.

Az önvádolásnak érdekes példája, midőn egy anya bevádolta önmagát azzal, hogy kis gyermekét ő ölte meg. Megállapítást nyert, hogy a gyer-

személyiségei közé tartozott, meglátogattuk a Ha-Yangi katonai arzenált. Tsang-Tsi-Tung itt egészen modern fegyvergyárat létesített, amelyben kézilőfegyvereken kívül még ágyúkat is készítettek (57 mm.-ig).

A hankai idegenek olyan szívesen fogadtak minket, hogy minden szabad időnk, amely a szigorú hajószolgálat mellett rendelkezésünkre állott, a szárazföldön töltöttük. Persze, ez a szabadidő nem volt valami nagyon sok; délelőtt csak nagyon ritkán voltunk szabadok s délután és este is csak minden második napon. De meg aztán az este nem is telik olyan kellemesen, ha az ember tudja, hogy éjjeltől reggel négy óráig vagy reggel négy órától nyolcig őrszolgálatba kell mennie.

Tiszteletünkre többek között lóversenyt is rendeztek, amelyen az ottlevő különféle nemzetiségű hadihajók legénysége is résztvett. A versenyből a mi altisztjeink egyike, egy volt csikós került ki győztesen. A verseny lezajlása után egy angol altiszt, aki második lett, mindenféle lehetetlen kifogással állott elő, mire a mi altisztünk felajánlotta, hogy cseréljenek lovat s ismételjék meg a versenyt, de nyereg nélkül; erre aztán az angol hamarosan elpárolgott.

A legnagyobb sikert a zenénk aratta, mert csak nagyon ritkán esett meg, hogy a Yangtsera olyan hajó került volna, amelyiknek zenéje lett volna, európai zenekar pedig ott természetesen nem volt. Nekünk teljes vonós- és fúvózenekarunk volt, olyan nagyszerűen játszott, hogy a híre mindenütt megelőzött minket. Sajnos, később a „Mária Terézia“ admirálishajó megerkeztével a zenénket az admirálishajó zenéjének megerősítésére le kellett adnunk, mert annak beérkezése után önálló küldetésünk megszűnt és a zene már nem volt nekünk többé illetékes. A Mária Teréziának így megerősített zenekarát egész Kelet-Ázsiában ismerték s Shanghaiban adott térzenei mindig valóságos szenzációként hatottak.

Akárhova mentünk a Yangtsen, zenénket azonnal és alaposan kihasználták a táncolni vágyó hölgyek. Minden áldott este táncmulatság volt, persze a mai hóbortos táncoknak híruk sem volt, de nem is hiszem, hogy azokat el merte volna táncolni valaki.

mek diftériában halt meg s az anya a gyilkosságot azért vállalta magára, mert beteg gyermekével szemben a köteles és állandó gondoskodást elmulasztotta s véleménye szerint a gyermek halálát így közvetve előidézte. A gyermekével szemben elkövetett ily állítólagos mulasztásokért az anyát a lelkiismeret gyötörte s bűnét a börtönben akarta levezekelni.

Egy Franciaországban előfordult gyilkossági esetben — midőn egy szép asszony volt a gyilkossággal alaposan gyanúsítható — levélben jelentkezett egy férfi, ki bejelentette, hogy fontos vallomást akar tenni. Kihallgatásakor mit sem tudott mondani. Kiderült, hogy levelét csak azért írta meg, mert már sokat hallott a gyanúsított szép asszonyról s őt látni akarta.

Tárgyalásokon a vádlott sokszor azzal áll elő, hogy nyomozás folyamán a nyomozó közegek erőszakos úton bírták rá a beismerésre s így beismerését visszavonja.

Egy falusi legény a bíróság előtt előadta, hogy a nyomozó csendőr egyszer keresztül szúrta a karját; az orvosi vizsgálatnál pedig két szúrást lehetett karján felfedezni, mely szúrások közül az egyik elülről, a másik pedig hátulról érte, így nyilvánvaló lett, hogy sérüléseit koresmai verekedés közben kapta.

Egy cigány panasolta, hogy a csendőrök kezénél fogva felakasztották s így csikarták ki tőle a beismerést. Az orvosi vizsgálat viszont megállapította, hogy a csuklókon talált nyomok a bilincseléstől származtak és pedig oly módon, hogy a nagy

A lelkesedés különösen Hankauban hágott tetőpontjára, ahol például a bombardont is színültig töltötték pezsgóval; hogy emellett mennyi volt az a menyenyiség, amely a mi derék művészeink torkán lecsurgott, azt csak úgy körülbelül lehetett sejteni abból az állapotról, amelyben a hajóra visszakerültek.

A zene csakhamar összehozta az összes európaiakat, akik ott tartózkodtak. Amikor például Kiu-Kiang-ba, vagy Wuhu-ba megérkeztünk, horgonyzás után a zenének azonnal partra kellett szállania és térzenét adnia; mire aztán később mi is partra kerültünk, már az egész idegenkolónia együtt volt. Az ismerkedés és a programcsinálás nagyon hamar ment, másnap már egyik meghívás a másikat érte.

Egyheti tartózkodás után végre ütött a búesú órája. Igazán nem szívesen búcsúztunk, mert az egész európai társaság, de különösen egynéhány német család az elképzelhető legnagyobb szívességgel fogadott és halmozott el minket. A lefelé való utazás sokkal kellemesebb volt, mint felfelé, mert gyorsabban tudtunk haladni és az útközben érintett állomások is több változatosságot hoztak bele a napok egyhangúságába.

Lefelé az első állomásunk Shi-Wu-Yen volt, amely Hankau és Kiu-Kiang között, körülbelül a félúton fekszik. Közeliében hatalmas érbányák fekszenek, amelyeket szorgalmasan bányásztak. Egy keskenyvágányú vasúton jutottunk el ezekhez az érdekes művekhez, amelyek sokkal hatalmasabbak, mint például a stájerországi hasonló bányák. A vidék rettenetesen sívár, az ott élő európaiak élete egy cseppet sem írgyülésre méltó s csak a jól megérdemelt és minden évben kijáró hosszabb szabadság reménye teszi némileg elviselhetővé.

Itt említtem meg, hogy egész Kínában, ebben a négyszázmilliós, hatalmas birodalomban, akkor csak egyetlenegy vasútvonal létezett, amely Niu-Tsuang-tól Pekingig vezetett és a manduriai vasúthoz csatlakozott. A Sanghai-Wu-Sung-i vasútvonalat a hetvenes években a kínaiak megvásárolták és azután, mint a gonosz szellemek művét, teljesen megsemmisítették.

hidegben a cigány kézesuklójához a bilincs láncszemei hozzáragadtak.

Kívánatos tehát, hogy a gyanúsítottak kikérdezésénél tanuk mindig legyenek jelen, s a vizsgálóbíró kérdezze meg az előállított vádlottakat, hogy vajjon bántalmazták-e őket a nyomozás folyamán. Amennyiben a vádlott igennel felel, úgy őt azonnal orvosi vizsgálat alá kell vonni.

Bűncselekményeknél rendszerint a tanu a legjobb bizonyító eszköz. Nagy baj azonban, hogy a legtöbb tanu nyilatkozata nem fedi tárgyilagosan az észlelteket. Jó emlékező, megfigyelő és észlelő tehetség a jó tanuzás elengedhetetlen kelléke. E feltételek azonban koránt sincsenek meg minden embernél. Az emlékező, de különösen a megfigyelő és észlelő tehetség a legkülönbözőbb lehet. E körülményeket a műveltség, foglalkozás stb. befolyásolja. Más az észlelő tehetsége a vadásznak, más a tengerparti lakosnak, más a hivatalnok embernek. A vadász meglátja a lapuló vadat, a tengerész a közeledő hajó árbocának csúcsát oly távolságról is, hogy azt hozzá nem szokott szem még órák múlva sem veszi észre. Ezért a tanukkal szemben nem szabad túlságos igényeket támasztanunk, sőt a tanuvallomásokat bírálunk, mérlegelnünk kell, hogy vajjon a kérdéses körülményeket a tanu észlelhetette-e?

Egy erdőőrt meggyilkolt egy vadász. Egy tanu jelentkezett. Állítása szerint felismerte a tettest egyik vadász személyében. Megállapítást nyert azonban, hogy a tettest a tanu semmi körülmények között sem ismerhette fel, mert oly nagy volt közte és a tettes között — a bűncselekmény el-

Másnap Kiu-Kiangban voltunk. Ez a folyó jobbpartján fekszik, körülbelül húsz kilométernyire onnan, ahol a halban rendkívül gazdag Po-Yang tó kifolyása a Yangtse-be ömlik. A város környéke dombos, a földek szépen vannak művelve s az egésznek festői háttérrel kölesönöznek az 1400 méter magas Liou-Shau-hegyek. Maga a város, amelyen kívül egy hatalmas pagoda épült, tipikusan kínai s az 1860 óta létesült idegennegyedben is többnyire nagyon rozoga házakat lehet látni.

Félnapi tartózkodás után tovább folytattuk utunkat lefelé, egészen Wu-Huig, Ngan-Hwei tartománynak egy jelentősebb városáig. Ez a város tette reám a legrosszabb benyomást az összes kínai városok közül. A városban uralkodó piszkot és büzt leírni nem lehet s azt még mi is alig tudtuk kibírni, pedig kínai tartózkodásunk alatt mind a kettőhöz meglehetősen hozzászoktunk. Hanem, hogy a kínaiaknak jó gyomruk van, az bizonyos, mert nagyszerű étvággyal fogyasztották a különféle „üzletekben“ árult borzalmasan büzös „nyalánkságokat“. Egy félig tönkrement pagodán kívül Wu-Hu semmi látnivalót nem nyújtott, igaz, hogy a kedvünk is elment tőle, hogy ilyet keressünk.

Másnap Nankingban kötöttünk ki. Ez a város, amely egykor a kínai birodalom fővárosa és a Ming-dinasztia székhelye volt s amelynek a maga idejében a világon a legtöbb lakosa volt, az évszázadok folyamán teljesen elvesztette minden jelentőségét. Nanking legnagyobb nevezetessége, az egész világon híres porcellántorony, a Taiping-lázadásnak esett áldozatául. Az egykori fényt és pompát ma már csak a várost egykor körülvevő kolosszális, 15 méter magas és 60 kilométer hosszú fal maradványai hirdetik, aztán egy, a Ming-sirokhoz vezető szoboresoportozat, amely még ma is meglehetősen jó állapotban maradt meg. Van itt mindenféle szobor: emberi alakok, lovak, tevék, elefántok, juhok mindenféle pozitúrában, állva, térdelve, fekvő, stb. s valamennyinek az a hivatása, hogy a gonosz szellemeket a királyi siroktól elijesszék és így gondoskodjanak az elhalt királyok zavartalan nyugalmaról. Különösen emlékszem két elefántra, amelyek egy-egy nagy csomó

követése idejében — a távolság, hogy onnan legfeljebb csak az emberi alakot lehetett észrevenni.

Egy öreg mezőőrrel történt, hogy éjjel bepálinkázva botorkált hazafelé. Elesett s a fejét erősen megsebezte. Másnap jelentette, hogy az éj folyamán fejbeverték. A tettet is megnevezte, sőt előadta, hogy hangjáról ismerte meg s állítását esküvel is megerősítette. A bevádolt a mezőőr haragosa volt, akin a mezőőr így akart bosszút állani.

Ha valaki arra hivatkozik, hogy a hangról ismerte fel a tett elkövetőjét, legcélszerűbb az állítólagos s megnevezett tettet a tanu háta mögé több egyén társaságában egymás mellé sorakoztatva felállítani úgy, hogy a tanu lássa az általa megnevezett ember felállítási helyét. Azután a felállított embereket összeeseréljük (ezt már azonban a tanu nem láthatja) s őket külön-külön megszólaltatjuk. Ilyenkor megtörténhetik, hogy a tanu azt jelöli meg, aki tudomása szerint az általa gyanúsított helyén állt és ezzel vallomásának megbízhatatlansága kiderül.

Az észlelést a figyelem és a hangulat is nagy mértékben befolyásolja. Kellően meg nem figyelt eseményekről, dolgokról nem lehet pontosat állítani. Egyes személyeket, tárgyakat nap mint nap láthat a tanu és még sem tud azokról pontos képet adni. Kísérleteknél kiderült, hogy a legtöbb ember nem tudta megmondani, hogy a régi ezüst-koronás pénzdarabon az államfő arcéle jobbra, avagy balra nézett-e, a zsebóráján arabs, avagy római számjegy van-e, milyen annak a díszítése, a perckör mit takar? stb. E tárgyakat naponta látjuk, de valójában csak futólag és nem alaposan nézzük. Köz-

apró követ cipeltek hátukon. Kérdősködésekre felvilágosítottak, hogy ha egy nankingi asszony anyai örömöknek néz elébe, vesz egy kis követ és feldobja az elefántra. Ha a kő fennmarad, akkor fiút várhat, míg ha a kő leesik, az újszülött leány lesz. Azt hiszem azonban, hogy ott most már nagyon sok leánynak kell lennie, mert mind a két elefánt már akkor is annyira tele volt kővel, hogy minden rádobott kőnek okvetlenül le kellett esnie.

Néhány ott tartózkodó hazánkfiával megbeszéltünk egy nagyobb szabású vadászatot, sajnos azonban, nem tudtuk megtartani, mert hirtelenében tovább kellett állnunk. A Sanghai-i osztrák-magyar főkonzul táviratilag közölte ugyanis velünk, hogy Ning-Poban a bennszülöttek egy osztrák-magyar állampolgárságú misszionáriust elverték; erre aztán a legnagyobb sietséggel Sanghaiba mentünk, hogy részletesebb információt szerezzünk és hogy azután esetleg a szükség szerint a tett színhelyén is megjelenjünk. A sietség később feleslegesnek bizonyult, mert a mi misszionárius hazánkfia egy francia missziós társulat kötelékébe tartozott s ezért a franciák udvariasan megtiltották, hogy az ügybe avatkozzunk.

A kínai misszióügyről nagyon sokat lehetne írni. Mindig surlódásokat okozott és fog okozni a jövőben is. Addig, amíg a misszionáriusok csak általános oktatással és az ifjúság nevelésével foglalkoznak, semmit sem lehet ellenük szólni, amint azonban arra töreksenek, hogy maguknak lelkeket fogjanak, meggyűlöltetik magukat. Az európaiak és amerikaiak — azt hiszem — szintén nem nagyon örülnének, ha ugyanezen a jögon kínai misszionáriusok jelennének meg Európában, vagy Amerikában, hogy a mi gyermekeinket Konfucius vallására térítsék.

Ami szép Yang-Tse utazásunk ilyenformán egy kissé kellemetlenül végződött. Mindenünnen „A viszontlátásra” búcsúztunk, mert úgy volt tervezve, hogy a következő évben megismételjük ezt az utazást. De hát: „Ember tervez, Isten végez”, két hónappal később kitört a boxerlázadás s így minden szép tervünk dugába dőlt. De erről majd máskor.

ismert dolog, hogy a nő mást néz, mást figyel meg, mint a férfi. A nő inkább megnézi egy ruhának a szabását, színét, más nőnek a kalapját, keztyűjét stb., a férfi inkább az alakot, arcot nézi meg.

A szemléltethetőségek és képességek különböző voltát illusztrálандó kísérleteket is végeztek. Különböző ábrákat függesztettek ki több ember előtt. A kép elvétele után egyesek alig tudták elmondani, hogy a képek tulajdonképpen mit is ábrázoltak.

Egy rögtönzött színházi jelenetet a nézőkkel leirattak. A leírt észleletek 16%-a felelt csak meg nagyjában a valóságnak.

Mindezek dacára a tanuvallomásokat elég jó bizonyítékoknak kell tekintenünk, de a tanuk tévedéseit, a tanuskodó egyén műveltségi fokát, foglalkozását stb. mindig tekintetbe kell vennünk.

Legfontosabb tanu mindig a sértett. Igaz, hogy a sértett rendszerint mindig súlyosabbnak igyekszik feltüntetni a sérelmet, mint amilyen az a valóságban volt; de ennek magyarázata az esetleges bántalmazás, ijedtség, fájdalmak elszenvedése stb.

Van azonban olyan eset is, mikor a sértett a bántalmazást, fájdalmat nem érzi.

Erzsébet királyné fájdalmat nem érzett, mikor az anarchista Luccheni halálosan megsebesítette.

Van eset, amikor a sértett a kapott sérülést jóhiszeműen félremagyarázza.

Egy esetben a sértett azt állította, hogy a lépcsőn felfelé haladtában egy ember rálőtt. A fején talált sérülést az orvosok is horzsoló lövésként kezelték. A nyomozás azonban megállapította, hogy ütéstől eredt e sérülés, mely akként történt, hogy a támadó egy vascsővel sujtott a sértettre.

Szénegázmérgezést, agyrázkódást, akasztási kísérletet átszenvedett egyének emlékezete lehet hiányos, esetleg hibás is.

Szénegázmérgezési esetben az eszméletre tért gyakran nem tudta megmondani, hogy miképpen került a szobába, ahol a mérgezést átszenvedte.

Kötéléről levágott, önmagát felakasztó ember tiltakozott az önakasztás ténye ellen.

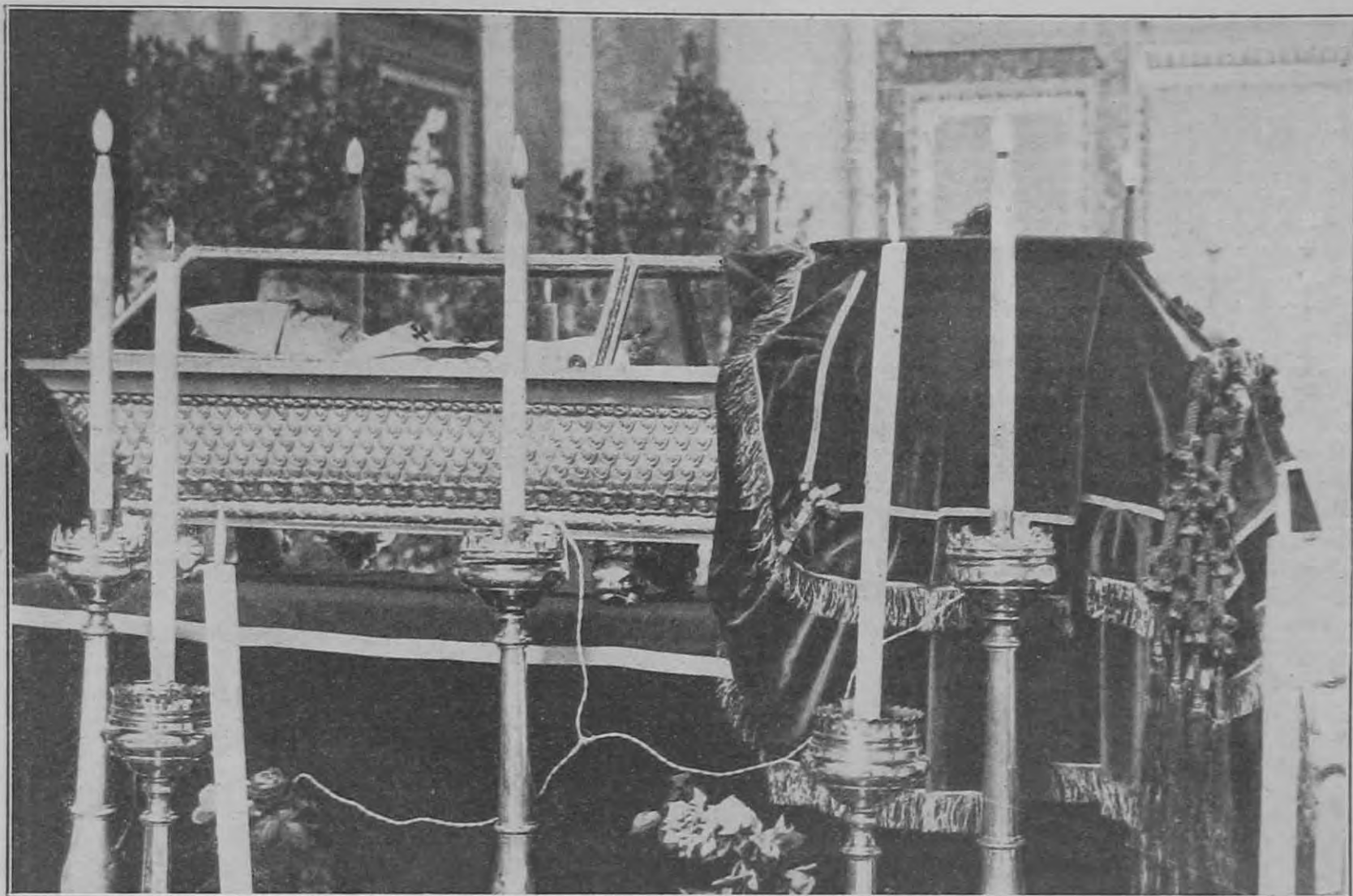
Az emlékezőtehetség hiánya lehet előre vagy visszamenő. Vonatkozhat magára a cselekményre vagy eseményre, de kiterjedhet az eseményt követő, illetve megelőző dolgokra is.

Ha egy helyiségben többen szénegázt lehelnek be, az egyik meghal, a másik életben marad, utóbbi bünténnyel vádolhatja magát.

Egy asszony nyole évig volt fogságban, mert azt állította, hogy férjét és sógorát ő ölte meg, holott kitudódott, hogy az asszony ártatlan s a két férfit a földből előjövő szénegáz ölte meg, mely a közeli szénégetőből származott.

Nyomozásnál tehát sem a beismerést, sem a tanuvallomásokat teljesen döntő értékűeknek nem tekinthetjük. Az összes körülmények alapos és körültekintő mérlegelése fogja csak a kívánt eredményt biztosítani. Különösen fontosak a tárgyi bizonyítékok, amelyek nem csak a beismerés és vallomások ellenőrzésére alkalmasak, hanem egymagukban is teljes határozottsággal megállapíthatják az igazságot.

Hullavizsgálathoz első teendő annak megállapítása, hogy a halál milyen körülmények között jött létre. A halálnak különböző okai lehetnek. Lehet: természetes és erőszakos, gyilkosság vagy

Képek Csernoch János hercegprimás temetéséről: Az esztergomi bazilikában felravatalozott halott hercegprimás.

öngyilkosság, lehet továbbá gondatlanság vagy bal eset. Az öngyilkosság és az idegen kéztől eredő halálnemek fontosak, különösen bűnügyi szempontból. E két haláleset felett a boncolás sem tud egymagában mindig teljes bizonyosságot megállapítani. Aránylag gyakran áll elő ezek egymástól való megkülönböztetésének feladata. Orvosi adatok segítségével a szándékos emberölést lehet teljes határozottsággal bizonyítani, pl. hátulról létrejött szúrás, lövés, vagy a sértett keze távolságát meghaladó lövés, mélyen a koponyába terjedő fejszecsapás vagy pl. két olyan sértés megállapításával, amelyek mindegyike rögtön megszüntette a sértett cselekvőképességét. Az öngyilkosságot teljes határozottsággal, orvosi adatokkal megállapítani nem lehet, mert a gyilkos utánozhatja az öngyilkosságot. Azt mondják, hogy egy szájba irányított vagy a halántékra célzott közelből történt lövés öngyilkosságra vall. Nem lehet azonban ezt minden esetben mereven állítani, mert a gyilkos az öngyilkosnál szokásos mindenféle módozatokat úgyesen utánozhatja.

Előfordult egy eset, midőn a hulla szájában lőtt seb volt s az esetet öngyilkosságnak minősítették, holott gyilkosság történt. Grete Meyer Németországban előzőleg ciankálit adott be áldozatának s mikor az elterült a földön, akkor lőtt be a szájába.

Másik esetben a tettes egy töltetlen pisztollyal játszódva mutogatta áldozatának, hogy miképpen lehet öngyilkosságot elkövetni s aztán felszólította az áldozatot, hogy azt magára célozva mutassa meg, közben pedig a fegyvert megtöltötte, úgy hogy az áldozat agyon is lőtte magát.

Ezért tehát a hullavizsgálat az öngyilkosság megállapítására egymagában nem elegendő, nem is lehet teljesen megbízható s a sértésnél az összes körülményeket kell tekintetbe venni. Különösen fontos lehet a megkülönböztetés, de kivált a bűncselekmény részleteinek meghatározása érdekében a hullavizsgálattal karöltve végzett tervszerű, meggondolt és tüzetes helyszíni szemle.

Ily helyszíni szemléknél a tárgyi bizonyítékok megszerzését kell mindenképpen szorgalmazni. Egyes önmagukban álló bizonyítékok csoportosítása azonban minden kétséget eloszlató módon fogja megmutatni a bűncselekmény mikénti elkövetését és a tettes kilétét.

E fontos bizonyítékok megszerezhetők a helyszínen, megszerezhetők továbbá úgy a sértett, mint a gyanúsított testének, nemkülönben a sértetthez és a gyanúsítottához tartozó tárgyaknak tüzetes megvizsgálása útján.

A bekövetkezett halálesetnél igen nagy fontosságú a hulla helyzetének, fekvésének a vizsgálata.

A tüzetes hullottvizsgálati adatokat ki kell egészítenünk a helyszínen nyert adatok sorozatával. Ily módon juthatunk el legbiztosabban a valósághoz.

A helyszíni szemle sok esetben nem csak ott lesz foganatosítandó, ahol a hullát felfedezték, mert hiszen a halál más helyen is bekövetkezhetett. Így tehát egy ügyből kifolyólag különböző helyeken kell tartanunk helyszíni szemlét, sokszor még abban az esetben is, ha a hulla valóban ott van, ahol a gyilkosság megtörtént. Sokszor előfordul ugyanis,

hogy a gyilkos tette elkövetése után másik helyiségben öitözködik, megmosakodik stb.

A helyszíni szemle lefolytatásánál tervszerű és céltudatos munkára van szükség. Kerülni kell minden körmönfont és túlkombinált feltevést, lépésről-lépésre, a valószínűségeket latolgatva, az egyszerű és józan észjárásra támaszkodva kell feladatunkat megoldani. Kellő gyakorlat meghozza az eredményt.

Pld. A falu molnárját felakasztva találták a gyümölcsösében. Ha felakasztotta magát — tehát öngyilkosságot követett el — saját lábán kellett a tetthelyre mennie. A helyszíni szemlén feltűnt azonban, hogy a sáros, esős idő dacára a molnár lábbeli nélkül volt s harisnyája sem volt sáros, földes, hanem lisztréteggel volt borítva. Megvizsgálva az ágat, melyen a hulla lógott, a molnár testsúlyához viszonyítva meglehetősen gyengének mutatkozott, de az ág oly magasan is volt, hogy azon önakasztást véghezvinni zsamoly stb. segítsége nélkül nem is lehetett. A gyilkosság ténye kétségkívül megállapított s a tettest sikerült is elfogni. A bűncselekmény úgy jött létre, hogy a tettes előzőleg megölte áldozatát s hogy tettét palástolja, a hullát — mintha az elhalt öngyilkosságot követett volna el — a fára felakasztotta.

Tervszerű munka, észszerű, logikus következtetés rendszerint megoldja a kérdést.

Helyszíni szemlén az első teendő megállapítani, hogy vajjon a helyszín úgy maradt-e, ahogyan az a bűncselekmény elkövetésének időpontjában volt. Ha azon bármiféle — a leglényegtelenebbnek látszó változásokat eszközölnek — nehéz helyzete lesz a helyszíni szemlét megtartó csendőrnek. Ezért elemi kötelessége mindenkinek a helyszínt az eredetiségében meghagyni s intézkedni, hogy azon senki semmiféle változtatást ne eszközölhessen.

Egy megváltoztatott helyszínnel az eredeti alakjába való visszaállítása már nagyon kétes értékű s rendszerint nem is lehetséges, mert a tanuknak rendszerint az eredeti helyszínrre vonatkozólag nincs teljesen tiszta fogalmuk.

Előfordulhat helyszínváltozás véletlenségből, tudatlanságból, nem csak akarattal.

Egy gyilkosság esetében a cseléd az áldozat véréből átíratott papirokat — nyilván rendcsinálás céljából — a kályhába dobta. Így a helyszínt akaratlanul is megváltoztatta.

Egy Bánffyhunrad közelében előfordult gyanus halálesetben a halott mellé egy kampós bot volt a földbe szúrva. A hullát őrző csendőr állítása szerint a hulla nem lett megbolygatva s a helyszínen minden az eredeti állapotában maradt. A helyszíni szemle megejtésénél feltűnt azonban, hogy a földbeszúrt bot mellett egy lyuk van, ami arra engedett következtetni, hogy a bot onnan lett a földből kihúzva s ismét a földbe szúrva. Valóban a csendőrtől eredt az egyik beszúrás, majd az is kiderült, hogy a csendőr — a hulla kilétét megállapítandó — annak belső zsebébe nyúlt s iratait, tárcáját kivette. Már most az a törekvés, hogy a tettestől származó hajszálok, szőrszálok — melyek a nyomozás szempontjából lényegesek lehetnek — felfedeztessenek, meddő maradt.

Egy férfit agyonszúrtak. A tettel a feleségét gyanúsították, mivel a konyhaszekrény fiókjában

egy véres pengéjű kést találtak, amelyet főbizonyíték gyanánt kezeltek. Később derült ki, hogy a kést a hullához hívott orvos vette ki a szekrényből azon célból, hogy azzal felvágja az áldozat zsinórral megkötött alsónadrágját; majd e művelet után a vérrel beszenyezett kést ismét visszatette helyére.

Franciaországban előfordult gyilkossági esetenél a hullától egy másik szobába vezettek a véres lábnyomok. E nyomokat — mint fontos bizonyítékokat — a padlóval együtt ki is fűrészelték, holott későbbi megállapítás szerint azok értéktelenek voltak, mert a véres lábnyomok a hullaszemlét tartott orvostól eredtek, ki kézmosás végett a másik szobába távozott s nem vette észre, hogy talpát az áldozat vére beszenyezte.

Ausztriában egy férj a feleségét egy kimagasló szikláról lelökte. A hulla egy rongyos köpennyel volt letakarva, mikor a helyszíni szemlét megejtették. A rongyos köpenyt bizonyíték gyanánt kezelték, holott azt a községi bíró terítette az elhunytára.

Nagyon fontos az eredeti helyszín megőrzése végett az a körülmény, hogy a helyszíni szemlénél minél kevesebben legyenek jelen.

A helyszíni szemlénél teljesen jelentéktelennek látszó körülmények, mint pld.: lehullott faltörmelek, hajsza, ujjlenyomat, gomb stb. rendkívüli fontossággal bírnak. Ilyen bizonyítékok előtalálása csak nagy körültekintéssel lehetséges, mert tervszerűtlen, elhamarkodott kereséssel ily bizonyítékok nem produkálhatók, sőt a meglévők is elrontathatók.

Ki a helyszíni szemle megtartásánál gyakorlatilag rendelkezik, józan ésszel, nyugodtsággal fontolgatja az eshetőségeket s szemléli az előtalált bűnjeleket, bizonyítékokat, eredményt fog elérni. Ügyelnie kell azonban, hogy munkájába ne tőrjön idegen beavatkozást, mert az idegen kéz többet árt, mint használhat.

Hogy a helyszíni szemlénk alapos és mindenre kiterjedő legyen, a nyomozók által jól ismert

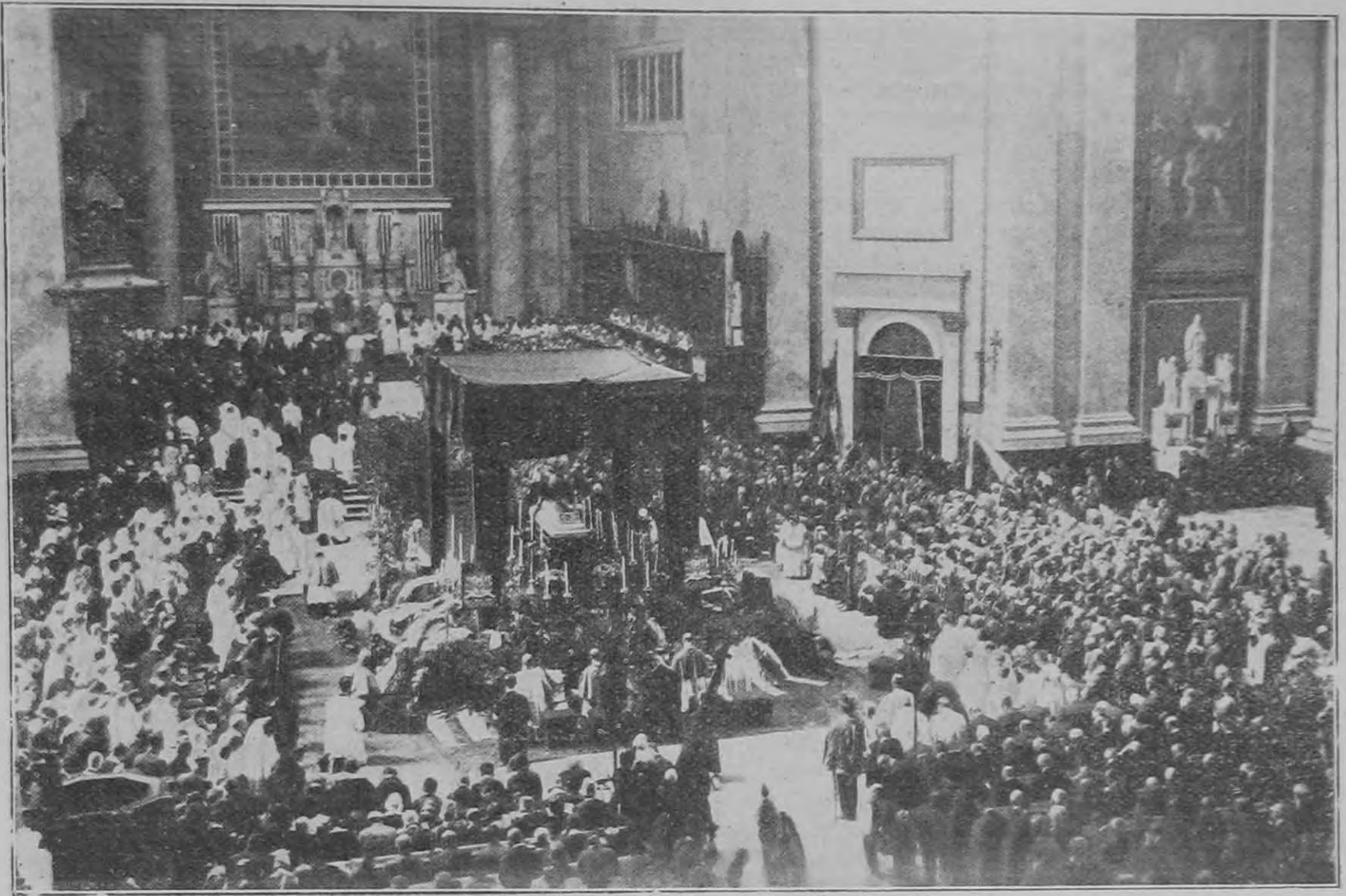
Ki? mit? miként? és mivel?

Mikor? hol? miért? és kivel?

kérdéseket mint vezérfonalat vegyük irányadóul s a helyszíni szemle folyamán minden kérdésre iparkodjunk megfelelni.

Ha e kérdésekre a helyes feleleteket megtaláljuk, úgy a bűncselekményt teljes egészében felderítettük.

A kérdések legfontosabbika mindenekelőtt a *mi* kérdésének tisztázása, vagyis, hogy idegen kéztől eredt, tehát gyilkosság, vagy öngyilkosság esete forgott-e fenn? Néha egy megállapítás egyszerre több kérdésre ad feleletet. Például az ingaóra a gyilkosság idejében a dulakodás, stb. következtében kimozdult a helyéből s megállt, vagy az óra a szekrényről, asztalról leesett. Ebből már következtethetünk dulakodásra, tehát idegen kéz szerepére, de a gyilkosság időpontjára is. Az időpontot tudva, esetleg ebből megállapíthatjuk, hogy ez időben ki járt, vagy járhatott az áldozat lakásán, tehát következtethetünk a tettesre is. Ilyen esetekben azonban kellő óvatossággal kell eljárunk, mert lehetséges, hogy olyan óráról van szó, amely nem is járt, s így, e körülményt nem véve figyelembe, téves megállapításokra juthatunk. (Folytatjuk.)

Képek Csernoch János hercegprímás temetéséről: A gyászszertartás.

A helyi rendészeti ügyekről.

Irta: **TOLDY ÁRPÁD** százados.

Új Szolgálati Utasításunk — úgy, mint a régi is — konkrét rendelkezéseket tartalmaz a csendőrnek a helyi rendészeti ügyek kezelése tekintetében fennálló kötelességeire, előírván, hogy ezekben az ügyekben a csendőrt a községekkel, illetve a helyi hatóságokkal szemben bizonyos ellenőrzési jog is megilleti.

Ahhoz, hogy a csendőr az utasítás által megszabott eme kötelezettségének eleget tudjon tenni, elsősorban az szükséges, hogy a helyi rendészeti ügyek fogalmával tisztában legyen; hogy legalább nagyjában ismerje a helyi rendészet feladatait és azokat a törvényeket és rendeleteket, amelyek a községek helyi rendészeti jogainak és kötelességeinek alapjait képezik. Ebben a tekintetben az örsökön némi bizonytalanságot tapasztaltam, ezt azonban bizonyos mértékben érthetőnek is találom, mert jóllehet a helyi rendészet a közigazgatásnak egyik igen kiterjedt, önálló komplexumát képezi, az ennek körébe tartozó teendők taxative még sincsenek sehol felsorolva, sőt még az sincs pontosan megállapítva, hogy tulajdonképpen melyek azok a teendők, amelyek a helyi rendészet fogalmkörébe sorolhatók. Jónak láttam tehát mindazt, amit a csendőrnek a helyi rendészeti ügyekkel kapcsolatban tudnia kell, az alábbiakban nagy vonásokban összefoglalni.

Szolgálati Utasításunk 488. pontja szerint: „Azokat az ügyeket, amelyekben törvény, rendelet

vagy szabályrendelet értelmében a rendészeti intézkedési, végrehajtási és ellenőrzési jog, illetőleg köteleesség a helyhatóságot (községi előljáróságot) illeti meg, helyi rendészeti ügyeknek nevezzük“. Ebből a meghatározásból következik, hogy a helyi rendészet köre igen tág és nehezen elhatárolható, mert hiszen az eddig kiadott törvényeken és rendeleteken kívül folyton jöhetnek újabbak, amelyeket a községi előljáróságnak kell végrehajtania, vagyis amelyeket szintén a helyi rendészeti ügyek körébe kell soroznunk. Egy ügynek a helyi rendészet körébe tartozása nem az ügy természetén vagy vonatkozásán, hanem kizáróan csak azon múlik, hogy azt a helyi hatóságnak kell-e végrehajtania, vagy sem, már pedig nagyon jól tudjuk, hogy alig van olyan törvény vagy rendelet, amelyet végeredményében ne a helyi hatóságnak, azaz a községi előljáróságnak kellene végrehajtania.

Dacára a helyi rendészet körébe tartozó ügyek sokféleségének, azokat nagyjában mégis hét kategóriára oszthatjuk és pedig:

1. *Közegészségügy.* (A közegészség megóvása általában, járványok elleni intézkedések, a levegő, utcák és emberlakta helyek tisztántartására vonatkozó intézkedések, dajkaügyek, hatósági orvosi ügyek, gyógyszerügyek, élelmiszerek közegészségi szempontból való ellenőrzése stb.)

2. *Allategészségügy.* (Az állategészségügyi szabályok betartásának ellenőrzése, járványos állatbetegségek elleni küzdelem, állategészségügyi vásári rendtartás, állatforgalom stb.)

3. *Élet- és testi épség megóvása embernél és*

állatnál. (Utcák, utak, műtárgyak karbantartása, építkezési szabályok betartása, robbanó és mérgező anyagokkal való eljárás, emberre vagy állatra veszélyes helyek megjelölése, elkerítése.)

4. *Vagyonbiztonság.* (Árvízvédekezés, tűzrendészet, éjjeli őrök, mezőrendészet.)

5. *Köztisztaság.* (Utcák, terek, nyilvános helyiségek tisztántartása, illetve a tisztántartás ellenőrzése.)

6. *Közcsend, rend és nyugalom.* (Vásári rendészet, korezmák, szállodák és vendéglők ellenőrzése, éjjeli csend és nyugalom biztosítása, közszemérem megóvása.)

7. *Egyéb ügyek.* (Ide tartozik a zárórak betartásának ellenőrzése, bordélyházak, kéjnök ellenőrzése, mértékek ellenőrzése, ipar-, munkás- és cseléd-ügyek stb.)

Mindezeket a feladatokat a község előljáróság saját közegeivel köteles teljesíteni. Lássuk tehát mindenekelőtt, hogy kik is ezek a saját közegek.

Kisközségekben az ellenőrzési feladatokat rendszerint maga a községi bíró szokta teljesíteni, akinek még rendszerint egy-két esküdt is rendelkezésére áll. Tudjuk azonban, hogy a községi bíró rendszerint nem a község ügyeivel, hanem a magáéival van elfoglalva, ami egyébként érthető is. Ilyen községekben a helyi rendészeti ügyek rendszeres ellátásáról nem lehet szó, inkább csak alkalmi ellenőrzésekről, amelyeket a község előljáróság tagjai olykor-olykor teljesítenek. Nagyobb községekben már több kisbíró is áll a községi bíró rendelkezésére, nagy, jómódu községek pedig a helyi rendészeti ügyek ellátására saját külön községi közegeket, úgynevezett községi rendőröket is tartanak. (A „községi rendőr“ elnevezést a belügyminiszter úr a közelmúltban eltiltotta, a volt községi rendőrségeknek új egységes elnevezésük tudomásom szerint még nincsen.)

Természetes, hogy ezek szerint a csendőrségre is minden községben más és más feladat hárul a helyi rendészeti teendők terén. Kicsiny, szegény községekben, amelyek a helyi rendészeti szolgálat ellátására elegendő saját közeggel nem rendelkeznek, ezt a körülményt a csendőrségnek is méltányolnia kell; túlzott követelményekkel nem szabad fellépni, inkább a csendőrségnek kell többet tennie; támogatnia kell a községi előljáróságot és segíteni kell neki ezen teendők ellátásában. Ezt a rendes szolgálatokkal kapcsolatosan a járőrök minden nagyobb nehézség nélkül megtehetik. Nézetem szerint ilyen helyeken nem kifogásolható, ha a járőrök maguk néznek utána a helyi rendészeti ügyeknek, ami azonban természetesen nem jelenti azt, hogy azt azután teljesen leveggyék a községi előljáróság vállairól.

Nagyobb községekben, amelyek a helyi rendészeti szolgálat ellátására saját közegekkel rendelkeznek, a csendőrség szerepe már inkább szorítkozhatik csak az ellenőrzésre, mert itt már méltán el lehet várni, hogy a községi előljáróság a reá háruló teendőket önállóan is ellássa.

Nem mulaszthatom el, hogy itt az örsök figyelmét egy fontos körülményre felhívjam. A helyi rendészeti ügyek ellenőrzéséből az örsök és a községi előljáróságok között sokszor keletkeztek már súrlódások. Ezek legtöbbjét arra lehet vissza-

vezetni, hogy a helyi rendészeti ügyek ellenőrzése tapintatlan módon történt. Az ellenőrzési jogot semmi esetre sem szabad az előljárósággal szemben lépten nyomon fitogtatni és főképpen nem szabad annak olyan színezetet adni, mintha az örs azzal a községi előljáróságnak kellemetlenkedni akarna. Igaz ugyan, hogy az örsnek jogában áll a községi előljáróságot esetleges mulasztásai miatt feljelenteni, ezzel a joggal azonban nézetem szerint csakis a legvégső esetben szabad élni, akkor, ha a csendőrség az előljáróság részéről többszöri figyelmeztetés dacára is teljes indolenciát vagy éppen szándékos mulasztást tapasztalna. A legtöbb esetben többet ér a feljelentésnél, ha az örsparancsnok a községi bíróval vagy jegyzővel érintkezésbe lép, vele a teendőket vagy az észlelt mulasztásokat barátságosan megbeszéli és felkéri, hogy a jövőben az ügynek nagyobb figyelmet szenteljenek. Ez természetesen nem akadályozza annak, hogy a csendőr azok ellen, akiket a helyi rendészet körébe tartozó rendelkezések áthágásán ér, az illetékes hatósághoz közvetlenül feljelentést tegyen.

A helyi rendészeti ügyek kezelése tulajdonképpen a közigazgatási hatóság feladatát képezi; a csendőrség a maga ellenőrzési jogkörében tehát csak a közigazgatási hatóság megbízottja gyanánt jár el. A szerepek tehát így oszlanak meg: a község ellátja a szolgálatot, a csendőrség támogat, segítkezik és felügyel, a közigazgatási hatóság pedig részint a maga közvetlen ellenőrzése, részint pedig a csendőrség jelentései alapján a hatósági felügyeletet gyakorolja.

A helyi rendészeti ügyeket szabályozó törvények és miniszteri rendeletek száma olyan nagy, hogy azokat itt mind ismeretnem lehetetlen. De ha valamenyt ismertetnem is, a felsorolás mégsem lehetne teljes, mert hiszen a helyi rendészeti ügyek túlnyomó részét szabályrendeletek szabályozzák, ezek pedig legalább is vármegyénként különböznek. Ezért ehelyütt csak arra szorítkozom, hogy a helyi rendészeti ügyekkel foglalkozó törvények és rendeletek közül azokat ismertessem, amelyekre a csendőrnek a mindennapi szolgálatban a leggyakrabban van szüksége.

Tudomásom szerint a Törvényes Rendelkezők Gyűjteménye átdolgozás alatt áll, azt hiszem, igen hasznos lenne, ha az új gyűjteménybe a helyi rendészeti szolgálattal kapcsolatos fontosabb törvények és rendeletek is felvételnek.

Az 1868. XXXVII. t.-c. a népiskolai közoktatás tárgyában ró feladatokat a községekre: a kötelező iskoláztatás ellenőrzése. Pl. X. községben tapasztalja a csendőr, hogy sok iskolaköteles (6—12, illetve 15 éves) gyermek nem jár iskolába. Ennek ellenőrzése az előljáróság és tanító közös feladata lévén, a mulasztást az örs a főszolgabírónak bejelenti.

Az 1876. XIII. t.-c. a cselédekről, gazdasági munkásokról és napszámosokról a jogszabályok közvetlen ellenőrzését a községekre bízta. Az előljáróság hivatott annak ellenőrzésére, hogy cselédek csak cselédkönyvvel szolgáljanak, hogy cselédszerzéssel kik foglalkoznak, hogy a gazda tanköteles gyermekcselédjét járattja-e iskolába, hogy nem terheli-e ilyen cselédjét túlnehéz munkával, vagy nem kegyetlenkedik-e vele. Az 1884 július 6-án kelt

Képek Csernoch János hercegprimás temetéséről: Kormányzó Úr Öfömlétsége a gyászmenetben. Balra az előtérben Albrecht kir. herceg és a pápai nuncius, jobboldalt Öfömlétsége neje és József Ferenc kir. herceg.

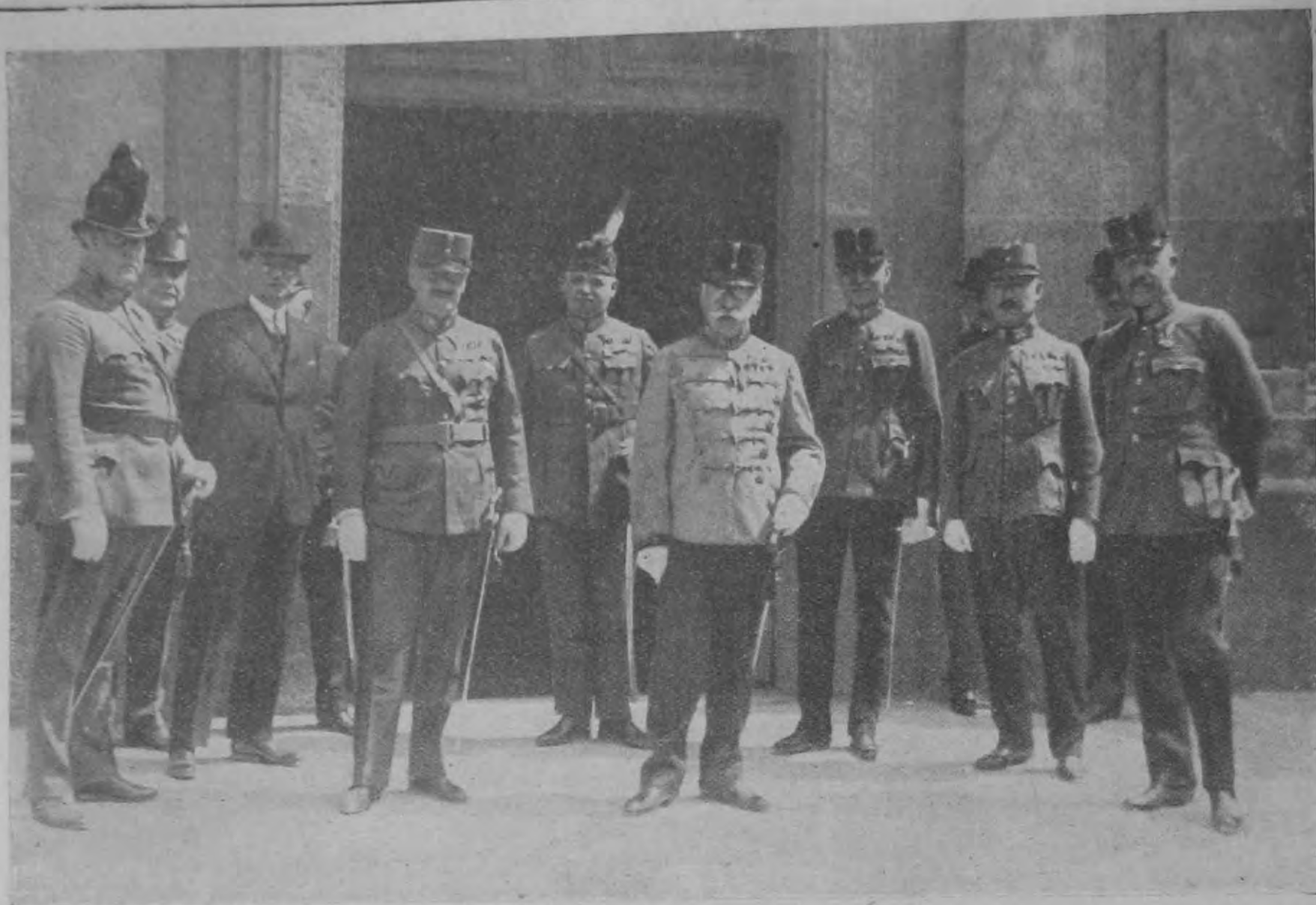
39.429 sz. Büm. rendelet pedig a helyben megszőkött cseléd visszakisérését teszi a községek köteletségévé. Pl. Panaszt tesz az örsön egy gazda, hogy cselédje elhagyta, helyben lakik és kéri, hogy vezessék hozzá vissza, mert a szolgálati ideje még nem telt ki. Az örsparancsnok a községi előljárosághoz küldi, mert ez hivatott a visszakisérésre. (Lásd még a Szut. 65. pont a) alpontját is.)

Az 1876. XIV. t.-c. a közegészségügy rendezéséről. Eszerint léghőrt, talajt, vizet emberlakta helyeken tisztán kell tartani, építésnél a közegészségi feltételek figyelembe veendő, minden nyilvánosan áruba bocsájtott hús vizsgálendő, gyümölcs, tápszert, ital és edényárúsítást egészségügyi szempontból ellenőrizni kell; házi állatok és ragadozók által előidézhető veszélyek elleni övrendszabályok betartása; csecsemőszoptatás és kisdetek dajkálása (a községi előljároság által orvosi vizsgálat alá vonandó a dajkának lakhelye és egészségi állapota, egy nő csak egy gyermeket szoptathat, a dajkálásban lévők az előljároság által jegyzékbe veendő, dajkák az előljároság (községi orvos) által ellenőrzendők). Beteg gyermekek az iskolától távortartandók. Járványok bejelentése az előljároságok feladata, iskola bezárását ily esetben a főszolgabíró rendeli el. Szülésznőnek érvényes oklevéllel kell el látva lennie, csak orvos gyógyíthat keresetképpen, gyógyszerek árúsítása, melyek összetétele titkos, tiltva van. Elmebetegek stb. vagy a rokonok, vagy az előljároság által tartandók el. Ragályos betegségek az előljároság által azonnal bejelentendők. Járványszabályzatban foglaltak betartása.

Halottkémlés, eltemetés csak 48 óra után, talált hullák boncolandók. Minden halott eltemetendő a törvény által előírt időben; elhagyott temetőben nem szabad 30 évig építeni. Gyógyszereket csak gyógyszerésznek szabad készíteni. Az 1876. VII. 4-én kelt 31026. sz. Büm. rendelet elrendeli, hogy egészségrendőri teendővel megbízott közegek (előljároság, községi orvos, rendőrbiztos és rendőri közegek) élelmiszerek és italneműek közárúsítását ellenőrizzék.

E rendelkezések végrehajtását az előljároság közvetlenül rendőri közegeivel — ha van, községi orvos és állatorvos felhasználásával — ennek hiányában pedig a főszolgabíró ellenőriztetni egészségügyi szemlék tartásával a járási tisztviselő orvos által. A csendőrnek kötelessége felügyelni, hogy fenti szabályokban foglaltak a községek által betartásának. Pl. a járőr azt tapasztalja, hogy a felgyülemlett eső és talajvíz bűdös posványokban marad az utcákon, hogy egy uradalom cselédei túlszűfolt, egészségtelen elhelyezésben laknak, hogy a vágóhíd nem tartható tisztán, hogy állati hullák, trágya, rothadó szemét van a lakhelyek közelében stb.; mindezekre figyelmezteti előbb a községi előljároságot, ott pedig, ahol ennek semminemű közegei nincsenek, azt, akinél a törvényellenességeket tapasztalta, hogy azokat mielőbb szüntessék meg. Amennyiben az illető avagy a községi előljároság azonnal nem intézkedik, feljelentést tesz a közigazgatási hatóságnak.

A törvény értelmében csak a közegészségi feltételeknek megfelelő lakhelyek építhetők; ezt ren-

Képek a Fery-rekviemről: Balról jobbra: Fischer József ezredes, Bariss Árpád ny. tábornok, Szőke Béla tábornok, régi rendszerű egyenruhában bessenyei László Albert ny. altábornagy, Vráblik Mátyás ny. tábornok, legszélről Rákosi Gyula ny. tábornok. A felvétel a rekviem után a templom bejárata előtt készült.

dezett községekben az előljáróság és a községi orvos ellenőrzi: ahol ez nem történik vagy község hiányában nem történhetik meg, ott a csendőr néz utána és tapasztalatait bejelenti a főszolgabírónak. Húsvizsgálatok elmulasztását az örs szintén oda jelenti fel. Élelmiszerek és italművek árusítását egészségügyi szempontból időnkint az előljáróság (községi orvos) ellenőrizni köteles: ahol ez nem történhetik meg, ott a járőr (lehetőleg az örsparancsnok) maga mellé véve a bírót, benéz néha a boltokba s ha feltűnő piszkot s egészségre ártalmas élelmiszereket talál, erről a hivatott szakértőt (orvost, járási tiszti orvost) értesíti s ha szükségesnek mutatkozik, mintát vesz s azt a tulajdonos pecsétjével ellátva az orvosnak átadja. Az örs tudomást szerez róla, hogy valamely körzetben a vándorpatkány veszedelmes mértékben elszaporodott; a főszolgabírónak bejelenti, hogy az egészségügyi intézkedések megtehetőek legyenek. Ha ragályos betegség üt ki egy községben, ahol orvos nincs s a csendőr erről tudomást szerez vagy talán a bajt épen fel is ismeri, azonnal értesíti a hatósági orvost és bejelenti a főszolgabírónak. Az előljáróságnak (községi orvos) kell ellenőriznie a szülésznőket. A járőr megtudja, hogy oklevél nélkül új szülésznői teendőket néhány javasasszony, közli ezt az előljárósággal és feljelentést is tesz a főszolgabírónak. Ugyanez áll a kuruzslókra is. Járőr elmebeteg egyént talál a falu végén a szérüskertben aludni, mert nincs lakhelye, nincs senki, aki gondozná. Erre az előljáróság hivatott; tehát a mulasz-

tást a főszolgabírónak a járőr feljelenti s ellenőrzi azután, hogy teljesíti-e a község ezirányú feladatát. Halottkémlés nélkül senkit eltemetni nem szabad: járőr ily esetekben a közigazgatási hatóságnak feljelentést tesz és a nyomozást bevezeti. Ott, ahol nem orvos a halottkém s ahol hirtelen vagy valamely okból gyanus a bekövetkezett halál, a járőr — bár tapintatosan — de mindig nézzen utána, hogy nem rejtőzik-e bűncselekmény a haláleset mögött. A csendőrök tapasztalják, hogy a gyógyszerész a kaszinóban kártyázik, okleveles személyzete nincs, hanem a felesége készíti a vényeket: feljelenti a főszolgabírónak, mint elsőfokú egészségügyi hatóságnak. A gyógyszertárakat a vármegyei tisztiorvos ellenőrzi, ha a csendőr valamiről értesül, ami az 1895. I. 14-én kelt 111005/94. sz. belügyminiszteri rendelettel ellenkezik, ezt a főszolgabírónak bejelenteni köteles. Pl.: Járőr megtudja, hogy a gyógyszerész, droguista vagy kereskedő hatósági engedély vagy orvosi rendelés nélkül mérget szolgáltat ki a vevőnek, feljelenti a főszolgabírónak.

A 23.542. sz. 1895. IV. 3-án kelt belügyminiszteri rendelet intézkedik a kártékony állatok irtásáról. Ehhez hatósági engedély kell; az előljáróságot ellenőrzi, hogy betartja-e a mérgező a rendelkezéseket, ha ezt elmulasztja, feljelenti a községi előljáróságot, úgyszintén azt is, aki hatósági engedély nélkül mérgez.

A közigazgatási hatóság mint elsőfokú egészségügyi hatóság a községek (orvos) által felügyel-

teti a fogtechnikusok munkáját. Ha a csendőr megtudja, hogy valaki oklevél nélkül lolgozik vagy hogy műtétet végez, feljeleníti.

Az 1894. XII. 21-én kelt 94955. sz. belügyminiszteri rendelet kötelezi a községeket, hogy minden diphthéria és torokgyík esetet a főszolgabírónak azonnal bejelentsenek, ez különösen nem tűrhalasztást, mert a ragály gyorsan terjed és gyorsan öl, míg védoltással azonnal lehet segíteni. A csendőr tehát minden esetben azonnal nézzen utána, hogy az előljáróság az intézkedéseket megtette-e s ha nem, ő tegye meg azonnal a bejelentést.

Az 1893. VIII. 22-én kelt 36152. VI. 11. sz. belügyminiszteri rendelet szerint szigorúan ellenőrizendők: a szállodák női személyzete és az ott használt fehérneműek tisztasága. Ez az előljáróság feladata. (Nemi bajok terjedésének meggátlása).

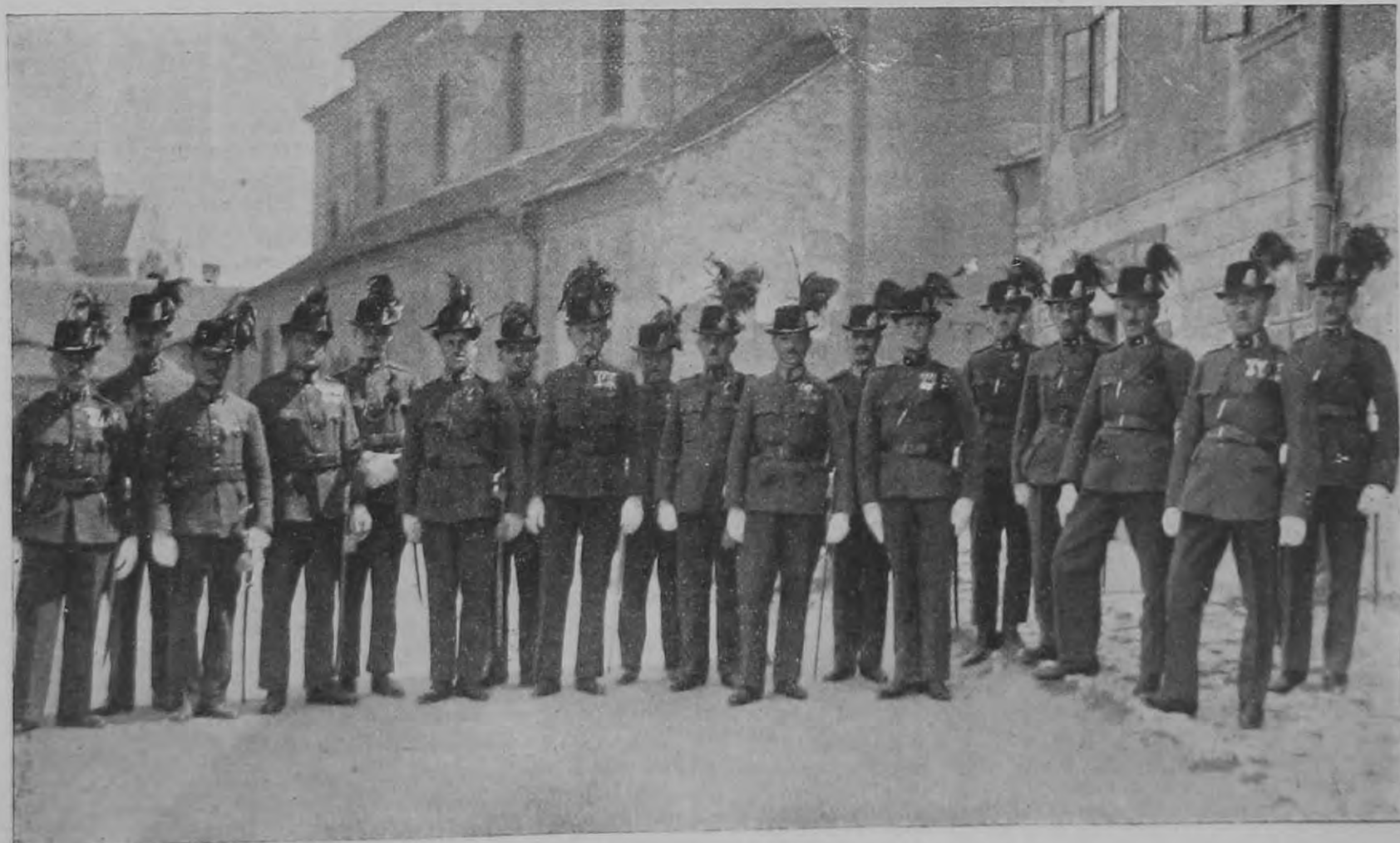
Az erdőtörvény 12. §. kötelességeket ró erdőegés alkalmával a községi előljáróságra. Erdőrendészeti áthágások: irtás, tarvágat véderdőben, legeltetés ugyanott, alomgyűjtés, tűzrakás és tűzoltásra vonatkozó szabályok ellenőrzése sem tartozik a szigorúan vett közbiztonsági szolgálathoz, erre más, a törvényben megnevezett közegek vannak elsősorban hivatva, de ezek működését is köteles a csendőr ellenőrizni és felügyelni, tapasztalt mulasztásokat pedig a főszolgabírónak bejelenteni.

1885. XXIII. t.-c. szerint a vizek és vízművek felügyeletére a közigazgatási hatóság a községi előljáróságokat veszi igénybe: az örököt a község állítja ki és ellenőrzi. Itt tehát csak felügyeletet gyakorol a csendőr. Ez annál inkább is kötelessége, mert a külső portyázások keretében épen neki van legtöbb alkalma is arra, hogy a gát, zsilip és szivattyúház-örököt ellenőrizze. A mulasztásokat a

község tudomására hozza, ha ez ennek ellenére nem intézkednek, az előljáróságot feljeleníti a közigazgatási hatóságnak.

Az ipartörvény ellenőrzése a községi előljáróság, illetve a főszolgabíró feladata, de természetesen a csendőr is köteles a törvénnyel ellenkező tapasztalatait a főszolgabírónak bejelenteni. Pl. tudomást szerez arról, hogy valamely kávémérés, korcsma, cselédszerző, autóbuszjárat, lőporárúsítás engedély nélkül van üzemben, illetve az ipar nélkül üzetik: feljelentéssel él. Ugyanez a teendő vár a csendőrről a tanoncokról és segédekről szóló rendelkezések felügyelésénél is. Gyári üzemeknél: panaszt hall a csendőr, hogy délben csak félóra szünidőt engedélyez a gyár, hogy a fizetést nem kapják a munkások rendesen, hogy a gyárban szeszes italt hiteleznek, ezekről azonnal jelentést tesz a közigazgatási hatóságnak.

Az 1888. VII. t.-c. az állategészségügyről kötelezi a vásártartásra jogosult községeket az állategészségügyi, rendőri teendők ellátására. Behozott marhák a községi állománytól 8 napig elkülönítendők. Vágásnál az állat egészségi állapota hatósági állatorvos vagy vágatási biztos által megvizsgalandó. Fertőtlenítetnek-e a vendégfogadók állásai? Megvizsgáltatik-e előzőleg a közös legelőre hajtott marhaállomány? Teljesíti-e a község az állatjárvány esetében reárott feladatokat? Különösen el szokták hanyagolni az 1890. X. 12-én kelt 37540. sz. földmivelségi miniszteri rendelet betartását a baromfivész megelőzése tárgyában. Ez kiszámíthatatlan kárt jelent; hiszen csakis hanyagságnak lehet a következménye, hogy néha egész községeknek, sőt nagyobb területeknek is csaknem az egész baromfiállománya kipusztul.

Képek a Fery-rekviemről: A csendőr altisztek küldöttsége.

Helyi rendészeti ügyekhez tartozik az *útbiztosok, útmesterek, útkaparók szolgálati kötelme* és ezek felügyelése s ellenőrzése is. Mulasztásaik a közigazgatási hatóságnak feljelentendők. E szabályokról az 1890:I. t.-c. intézkedik. Pl. Útmester elmulasztja a tudomására jutott kihágásokat az illetékes közigazgatási hatóságnak bejelenteni, ezért feljenti őt a csendőr. Ha pedig a csendőr tapasztal kihágásokat, azokat ő köteles bejelenteni a törvény egyenes utasítására.

Az 1894:XII. t.-c. (a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről) szerint kender és lenáztatás csak a hatóságilag erre a célra kijelölt helyen történhetik. Egy évnél idősebb ménesikók, fél évnél idősebb bikaborjúk csak elkülönítve legeltethetők. Apaállatnak csak az illető évadra tenyészigazolvánnyal ellátott állat használható. Mezei közös dülőútak létesítése és tartozékainak jókarbantartása a községi előljáróság feladata. Szerbtövis, aranka irtását, gyümölcsfák hernyózását az előljáróság (járási gazdasági felügyelő) felügyeli. Mező-, hegy- és vadőrök ellenőrzése elsősorban a községek feladata. Ha tehát a község pl. kenderáztató helyet nem jelöl ki, a ménesikók és bikaborjúk legeltetését nem ellenőrzi stb., a csendőr feljenti a főszolgabírónak.

Az 1899. XII. 2-án kelt 78543. sz. *belügyminiszeri rendelet* szerint az *italmérő helyiségeket* s az ott lévő *edények tisztántartását*, a női alkalmazottakat az előljáróság ellenőrzi; zárórák ellenőrzése a helyi szabályrendeletek szerint szintén ennek a feladata. A csendőr itt támogatva segítkezik; ha azonban a községnek e teendők ellátására közegei vannak, úgy csak felügyel arra, hogy azok miként látják el szolgálatukat.

Az 1891:XIII. t.-c. szerint az *ipari munkának vasárnapi szünetelését* elsősorban az előljáróság ellenőrzi. Ha ez nem történik meg, vagy közegek nem állanak rendelkezésre, a csendőrnek feljelentéssel kell élnie, illetve neki kell az ezirányú teendőket ellátni.

Az 1923:XIX. t.-c. rendelkezik az *alföldi fásításról*. Eszerint erdősített és fásított területeket ekként kell fenntartani: földek 50, kaszálók, rétek 20 holdon felül fasorokkal kerítendő, tanyabelsőségek mindig fákkal szegélyezendő. Az előljáróság köteles ezt végrehajtani és ellenőrizni. Ha a csendőr tapasztalja, hogy ennek az igen fontos törvénynek érvényt nem szereznek, avagy az előljáróság még esetleges törvényellenes cselekedeteknek is szemet hunyna, feljelentést tesz a közigazgatási hatóságnak. Az új Szut. 489. pontja úgy intézkedik, hogy az előljáróságot mulasztás és késedelem miatt a szárnyparancsnokság útján kell a közigazgatási hatóságnak feljelenteni, míg ha valaki a helyhatósági intézkedéseknek nem tesz eleget és ezáltal kihágást követ el, ezzel szemben a csendőr önállóan eljárni köteles. Az esetek elbírálásánál ezt mindig szem előtt kell tartani.

A szabályrendeletek a legváltozatosabb és nemcsak tisztán megyei, vagy városi, hanem a kis-községek érdekeit is esetleg külön érintő kérdéseket vannak hivatva rendezni. Ezek rendszerint országos érvényű rendeleteket egészítenek ki és pótolnak a helyi viszonyoknak a figyelembe vételével, az előbbiekkal ellentétben azonban semmiesetre sem állhatnak. Ily szabályrendeletek például: a

tűzoltásról, építésről, az éjjeli örök alkalmazásáról, vásári rendtartásról, a közüzemekről, az utcák tisztántartásáról, a közterek, sétányok (parkok) gondozásáról és megóvásáról, az utak forgalmának biztosításáról, bérkocsikról, stb. stb.

A különböző, vidékenként gyakran változó szabályrendeletek igen sok olyan feladatot rónak a községekre, melyek mind a helyi rendészeti ügyek fogalma alá tartoznak. Az örsöket valamikor hivatalból ellátták vármegyei szabályrendeletekkel, de ezek, sajnos, sok helyen elvesztek. Kötelességévé kellene azonban tenni a parancsnokságoknak, hogy e szabályrendeleteket szerezzék be a vármegyei levéltárakból, tanulmányoztassák és oktattassák át azokat örseikkel, mert enélkül sem támogatást nyújtani, sem felügyeletet gyakorolni a csendőrség nem tudhat.

Tartsa szem előtt a csendőr, hogy éppen a helyi rendészeti ügyek — bár azok lényegtelen, kicsinyes intézkedéseknek látszanak néha — különös fontosságra tesznek szert azért, hogy közvetlenül a nép nevelését, a kultúrhaladást mozdítják elő: oly kényszerítő intézkedéseket tartalmaznak, amelyekre a művelődés mai fokán álló és kulturálisan haladó társadalom minden egyes tagját rá kell szorítani, mert — bár elmulasztásuk nem járna katasztrófális következménnyel — mégsem tűrhető, hogy egyesek úgy éljenek, úgy járjanak, keljenek, úgy viselkedjenek és olyanokat tegyenek ott, ahol mindenki megfordulhat, ahol többen kénytelenek lakni és együtt élni, ami mások testi épségét, egészségét, vagy vagyonát a legkisebb mértékben is veszélyezteti, jóízlését sérti, nyugodt pihenését zavarja, stb.

Régen hangoztatjuk, hogy a nép nevelése tekintetében szép és nagy feladat vár a csendőrről. Tudjuk, hogy a konzervatív felfogású, falusi magyar mindig kemény dió. A falusi magyar földműves különösen önző és magának élő természet, vagyonán, jószágán, családján és önmagán kívül semmi sem érdekli, közügyek csak annyiban, amennyiben rá közvetlen hasznosnak látszanak; embertársainak sorsa hidegen hagyja, egyéni szabadságát korlátozva a legcsekélyebb mértékben sem szereti látni; életmódjában nem alkalmazkodik máshoz, öncéljait a magasabb közérdeknek önként alárendelni képtelen: egyszóval a modern kultúrtársadalomnak jó földműveseink — különösen a nagy Alföldön — bizony igen kezdetleges fokon álló egyedei. Nevelésükre tehát igen is szükség van, még pedig sokkal inkább, mint ez eddig történt.

Ismerjük jól vidéki magyarjainkat: beszélhet annak a csendőr, vagy a „nadrágos ember“ akármit, nem sokat hisz annak. Ha azonban a csendőr kellő tapintattal és hozzáértéssel ott nyúl a dologhoz, ahol törvényes intézkedések adnak súlyt figyelmeztetéseinek, meg lesz munkájának a hatása s eredménye, mert, hála Istennek, a törvény az mégis csak törvény és a legnagyobb tekintély hazánk fiai előtt.

A hazának tesz szolgálatot, aki fegyelemre és rendszeretire tanítja a magyart!

~~~~~
Valamint az orvos aggodalmait eltitkolja betegével szemközt, úgy az ügyvéd reményteljes arcot mutat védencének. Egyike ez azon ritka eseteknek, mikben a hazugság erény. Balzac.

A Lendvay-féle távolságmérő térképekhez és szögmérő műszer alkalmazása és felhasználása a térképolvasásnál.

A világháborúban ismételtelen előfordult, hogy a különféle fegyvernemek, elsősorban a gyalogság és a tüzérség összműködése nem jutott kellőképpen érvényre. Ennek egyik okát abban találtuk, hogy a gyalogságnak nem voltak olyan segédeszközei, melyek segítségével akként tudta volna az ellenséges céltárgyak, célsávok, célterületek pontos fekvését meghatározni, hogy azokat a tüzérség hatásos tűz alá vehette volna.

A tüzérségnek sokszor a bement, vagy jelentett adatokat kellett elfogadni és dacára annak, hogy kiváló mérőműszerekkel volt felszerelve, nemesak hogy az ellenségben nem ért el kellő hatást, hanem az is megtörtént, hogy a saját csapatot veszélyeztette. Ily esetekben azonnal a tüzérség iránti bizalmatlanság érzete kapott szárnyra, mert azt mondták, hogy a tüzérség rosszul lő. Ezek a tüzérséggel szemben megnyilvánult ítéletek azonban az esetek túlnyomó részében méltánytalanok, igazságtalanok voltak. Még a legkiválóbb lövegektől, a mintaszerűen kiképzett kezelőlegénységtől sem várhatunk kellő eredményt akkor, ha a tüzérségnek nem volt alkalma meggyőződni arról, hogy vajjon helyesek-e pld. az ellenséges célok helymegjelölésére szolgáló adatok. Ha aztán ily adatok téveseknek, hamisaknak bizonyultak, sajnos megtörtént, hogy az ellenséges állások helyett a saját csapatok soraiban pusztítottak a tüzérség felesapódó, robbanó lövedékei.

A tüzérségnek a küzdők vonalába beosztott tüzérfigyelői már pontosabb adatokat szolgáltatottak a lődözendő célok helyéről. A terepalakulatok és egyéb körülmények azonban sokszor lehetetlenné tették, hogy egy tüzérfigyelő a nagyobb területeken működő ellenséges célok mindegyikét szemmel tarthassa volna.

A tüzérfigyelők mellett fontos szerep várt tehát a gyalogság figyelőire is, akik mert alkalmas segédeszközökkel nem rendelkeztek, a célok helyét térképek, vázlatok alapján, sokszor hosszadalmas módon jelölték meg. A hosszadalmas célpontmegjelölés dacára mégis történtek azonban tévedések.

Ha azt kérdeznők, hogy a hibák miképpen következhettek be, azt kellene felelni, hogy nem annyira a harc izgalmi váltották ki azokat a tévedéseket, midőn valamely távolabbi céltárgyat túl közelinek, vagy valamely kisebb ellenséges erőt túl nagyra becsültünk, hanem a legnagyobb bajokat a *térképolvasás kellő ismeretének hiánya* okozta.

Arra a kérdésre, hogy lehet-e valamely céltárgyat helyesen megjelölni akkor, ha nem tudjuk, hogy a térkép szerint a terepen mely pontján állunk, vagy hogy valamely a terepen látható céltárgy pontosan a térképnek mely részén fekszik, — csak azt válaszolhatjuk, hogy nem. Ha tehát biztosan nem tudjuk, hogy *honnán* — azaz mely pontról nézve. — és hogy *hol* — azaz az álláspontunkhoz viszonyítva milyen távolságra és milyen irányban — *látunk valamit*, akkor a tájékozódás bizonytalansága miatt már a céltárgy megjelölése sem lehet helyes.

Ha álláspontunkat ismerjük, akkor ehhez viszonyítva a *céltárgy távolságát* többféle módon határozhatjuk meg, mint becsléssel, valamely távolságmérésre alkalmas műszerrel, vagy háromszögelési úton. A *céltárgy irányának* meghatározására a háborúban a *térképszögmérőket* és az ú. n. *négyzetmutatókat* használták; melyek kezelését a tüzérség tökéletesen ismerte. A gyalogság azonban ilyen segédeszközökkel nem volt felszerelve, másrészt azonban ma mégis azt a követelményt támasztják vele szemben, hogy ezek használatában jártas legyen.

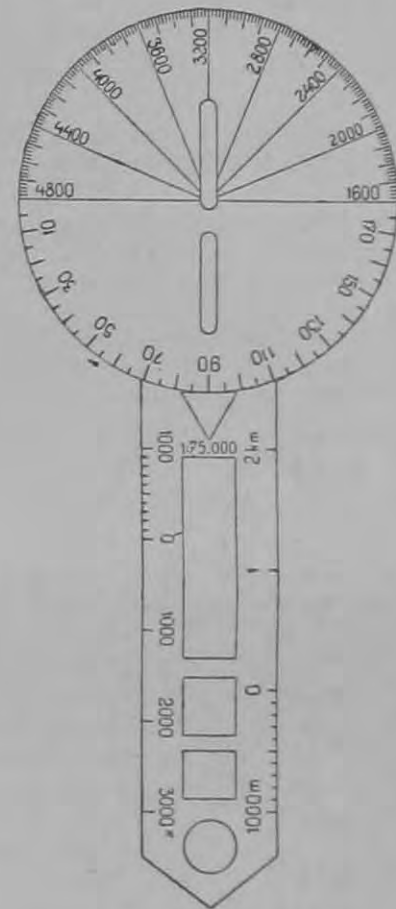
E tekintetben a gyalogságtól eredményes munkát csak akkor várhatunk, ha ily készülékek megismerésére neki alkalmas adunk, továbbá, hogy azok kezelésében teljes jártasságra tegyen szert.

Ma már nemesak gyakorlatilag, de elméletileg is sokkal több követelményt támasztanak a katonával szemben, mint a háború előtt. A követelmények fokozódtak nemesak a tisztek, hanem az altisztek, tisztesek,

sőt a rendfokozat nélküli katonával szemben is. Nem egyszer fordult elő, hogy a tiszti állásban levő szakasz- vagy századparancsnok súlyos sebesülése vagy hősi halála miatt beállott tiszthiány a tiszteseknek, altiszteknek juttatta e parancsnokságokat!

A következőkben egy készüléket ismertetünk, amellyel úgy a szobában végzendő térképolvasásoknál, mint a terepen is, — a katonai szempontból különösen fontos feladatok egész sorozata egyszerű és könnyű módon oldható meg.

A „Távolságmérő térképekhez és szögmérő“ elnevezésű műszer egyik alkatrészét az 1. rajz szerinti „alaplemez“ mutatja, melynek köralakú felső körívén vonásbeosztás van. A vonás azt a szöveget fejezi ki, midőn a szögszárak a szemtől 1 km. távolságra 1 m.-re nyílnak széjjel. A műszer alaplemezének ezen vonásbeosztása tulajdonképpen a térképszögmérőt pótolja és lehetővé teszi, hogy egy az állásponttól oldalt eső céltárgy helyét a leolvasott vonások szerint határozhatjuk meg. Ha a kör kerületét 6400 vonásra osztjuk, a félkör kerületére 3200 vonás esik, ami a rajz szerint

1. ábra. Alaplemez.

a 4800 és 1600-zal jelzett vonásszám közötti különbségnek felel meg. A műszert rendszerint úgy használjuk, hogy a 3200-as vonás a térkép északi szélére mutasson.

E vonásbeosztás szerint minden 20-ik vonást közvetlenül olvashatjuk le.

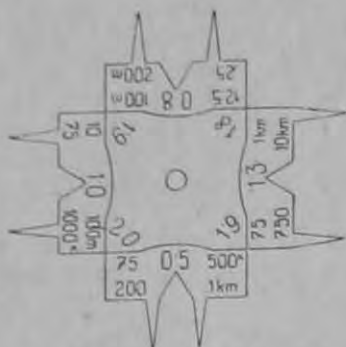
A köralakú alsó körívén *fokbeosztás* van. Mint-hogy a kör kerületét 360 fokra osztják, a félkör kerületére 180 fok esik. E fokbeosztás a lejtőszögmérőt és a szögfelrakó készüléket pótolja és használata mellett nemesak a terepvonalak, utak, stb. lejtőfokát tudjuk megállapítani, hanem 5 fokonkénti pontossággal a papirosra is megszerkeszthetjük a lejtőket.

A műszer nyelének szélein az 1:75.000 arányú térkép részére méter és lépésmérték van bevésve; középső részén pedig csapattestek és ezek részei, valamint parancsnokságok jelzéseihez szükséges keretek ábrázolásához kivágatok láthatók.

A *csillaglemez* különféle méretarányú térképekhez a távolságok lemérésére szolgál.

A csücsök közötti térközök arra is alkalmasak, hogy ezek segítségével a különféle fajtájú *repülőgéptípusokat* és azok *távolságát határozhatjuk meg*. A repülőgépek gyors járása miatt azonban nem kísérletezhetünk a méretezésekkel sokáig, mert a távolságok rövid időközökben jelentékenyen változnak. Ezért elsősorban azt kell tudnunk, hogy ha egy megjelenő

ellenséges repülőgépet gyalogsági tűz alá vennék, remélhetünk-e abban találatot. A tapasztalatok azt mutatták, hogy 750 m. körüli távolságnál még találati valószínűséggel lehetünk a repülőgépre. Ezen távolságnál pld. egy legkisebb vadászipülőgép, melynek szárnyvégei egymástól 8 m.-nyire vannak, csak 0.5 cm. kiterjedésűnek látszik. Ezt az bizonyíthatná, hogy a csillaglemeznek 0.5 cm. távolságban álló csúcsait a repülőgép szélei éppen érintenék. Ha a távolság 750 m.-nél nagyobb volna, akkor a repülőgépet a csúcs-

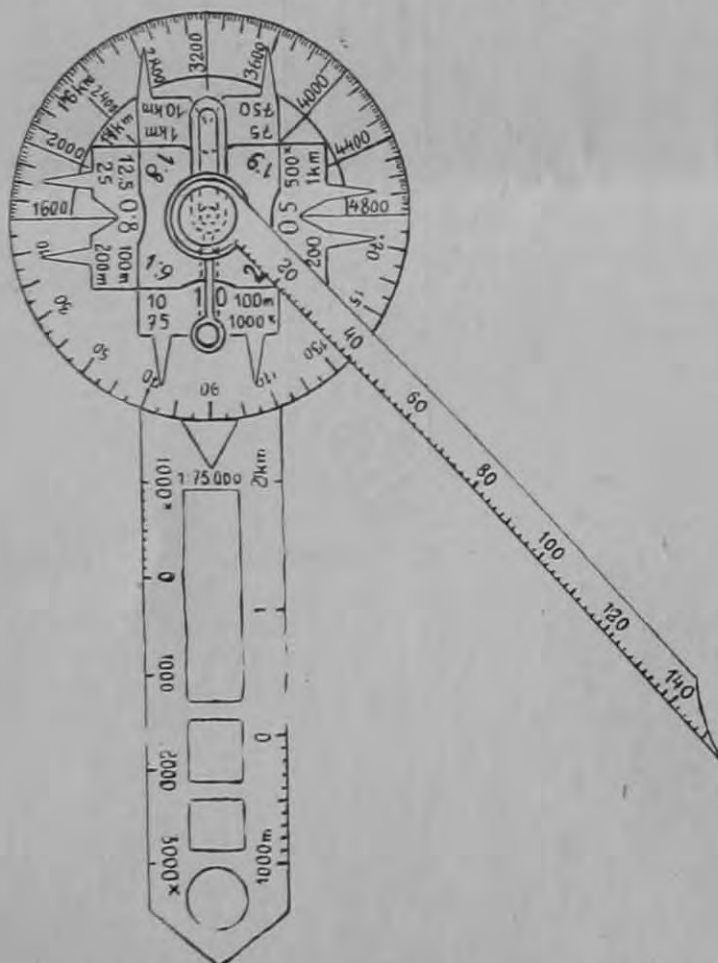

2. ábra. Csillaglemez.

párok között látnánk, ha a távolság kisebb, akkor a repülőgép szélei még a 0.5 cm.-es csúcsparon kívül nyúlnának.

E műveletek tehát mindenféle számolgatás nélkül gyorsan végrehajthatók és pillanatok alatt megtudják mondani, hogy a repülőgép 750 m.-nél közelebb vagy távolabb van-e; — azaz lehetünk-e arra eredménnyel, vagy csak hiábavaló löszerpazarlást okozna-e a tüzelés.

A műszer sugárlemeze szintén igen fontos szerepe van. Ezen miliméteres beosztás látható,

3. ábra. A műszer felülnézetben.

amelyet azonban mint vonásbeosztást a célok helyének és távolságának meghatározásánál használhatunk.

A vonás egysége az a szög, melynek szárai a szemtől 1 km távolságra 1 m-re gyílnak szét. A mérésekhez tehát egy 1000 m-es, azaz 1 km-es hosszú vonallal kellene számolnunk. Minthogy ez nehézségeket okozna, a feladatok gyakorlati megoldásánál a vonásbeosztásnak az ezred részeivel számolunk. E szerint 1 m. távolságnál a vonás szögcsúcsai tehát 1 mm-re nyílnak szét. Ez esetben a műszert 1 m-re kellene tartani a szemtől, hogy 1—1 vonásnyi méréseket eszközölhes-

sünk. Minthogy azonban kezünket 1 m-re ki nem nyújthatjuk, a méréseknél 50 cm.-re tartjuk a műszert szemünktől, mely távolságot egy a műszerre szerelt zsinórral rögzítünk. Ehhez a sugárlemez 1 mm. beosztása 2 vonásnyi szögnek felel meg. Ezen az alapon azután lehetővé vált, hogy a műszert távolságmérésre is használhassuk.

Ehhez az eljárás a következő: először ismernünk kell a megméréendő tárgy magasságát vagy szélességét. Ezt rendszerint becsüljük, amihez támpontul szolgál, hogy pld. egy ember átlagos magasságát 1.70 m.-nek, egy lóét 2 m.-nek, egy szobáét 4 m.-nek vesszük. Ha pld. arról lenne szó, hogy egy 1 emeletes egyszerű épület tőlünk való távolságát meghatározzuk, akkor az egymás fölötti helyiségek magasságát 4—4 m.-nek, a háztető magasságát pedig szintén 4 m.-nek becsülve, az épület magasságát a földtől a tető oromvonaláig összesen 12 m.-nek számíthatjuk. Ha most a szemünktől 50 cm.-re tartott sugárlemez csúcsát a ház oromvonalára beállítottuk, a hüvelykujjunkt pedig addig esúztatjuk a sugárlemezen lefelé, míg az egész épület a sugárlemez csúcsa és a hüvelykujjunkt közé nem került, akkor a sugárlemez szemünkhöz közelebb hozva, leolvashatjuk, hogy hány vonásnak felelt meg az épület oromvonala és annak a talaj közötti része. Ha ez pld. 2 vonás volt, akkor az épületnek megbecsült 12 m. magasságát a leolvasott 2 vonással elosztva, eredményként kapjuk az épületnek tőlünk való távolságát km.-ekben, ami 6 km. távolságnak felelt meg. Egy másik esetben, hasonló eljárással, ha egy ember magassága a fejtől a lábíg a 3 vonásnak megfelelő szögcsúcsok közé volt illeszthető, akkor az illető alak 1.70 m.-es magasságát elosztva a leolvasott vonások számával, 3-mal, az eredmény 0.566 km.-t, azaz 566 m. távolságot képvisel.

Valamely pontnak vagy céltárgynak egy másik ponthoz viszonyított helyzetét olyan távesővel is meghatározhatjuk, amely vonásbeosztással is bír.

Ha a meghatározandó pont, vagy cél tőlünk nincsen túl nagy távolságra, vagyis, hogy szabad szemmel még jól láthatjuk, akkor a távolságot a vonásbeosztásos prizmas táveső helyett e „Távolságmérő térképekhez és szögmérő műszerrel“ is ugyanazon eredménnyel határozhatjuk meg, mint a vonásbeosztásos prizmas távesővel, amelynek beszerzése azonban tetemesen drágább, mint ezen egyszerű, zsebben hordható műszer ára.

A célok mikénti megjelöléséhez szükséges bővebb magyarázattal egy a műszerhez tartozó „Használati utasítás“ szolgál.

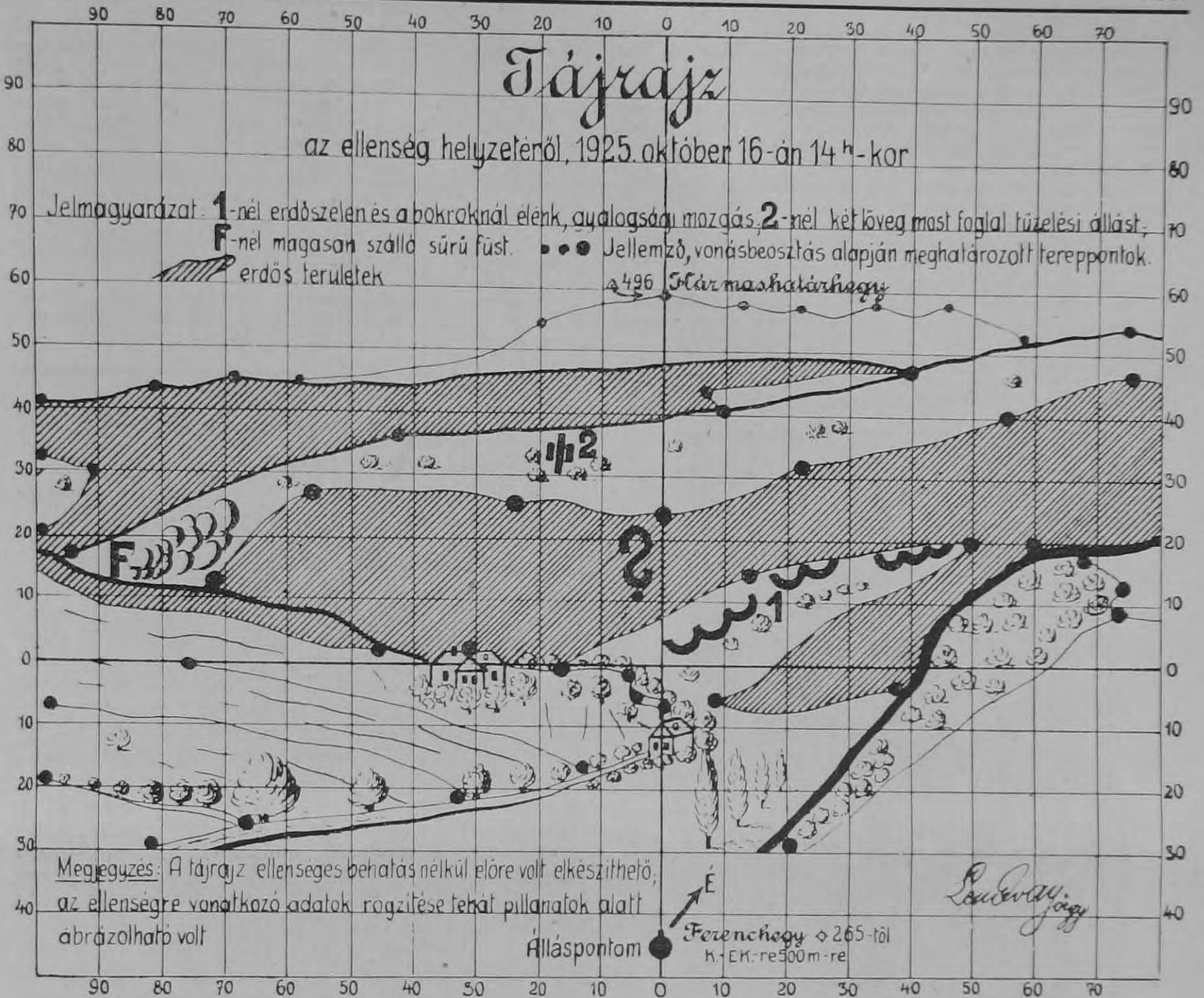
Néhányszori kísérletezés után már olyan gyakorlatra tehetünk szert, hogy a minta szerint, néhány vonallal tájképszerű rajzokat, azaz „Tájrajz“-okat készíthetünk. Ezeknél a távlatot azáltal fejezhetjük ki, hogy a terepnek a hozzánk közelebb eső vonalait erőteljesebben, a távoliakat vékonyabban rajzoljuk. Az is emeli a távlatot, ha a hozzánk közelebb eső fákat nagyobbakra, a távolabbiakat fokozatosan kisebbre rajzoljuk.

Az ilyen tájrajzok készítéséhez célszerű, ha négyzet cm.-es beosztású papirost használunk, melynek keretét a függélyestől jobbra és balra, továbbá a vízszintestől felfelé és lefelé 10-es, vagy 20-as számokkal számozzuk meg, melyek a vonások mennyiségét jelzik.

Célok pontos megállapításához csak azok a tájrajzok felelnek meg, melyeken legalább 2 olyan pontunk van, melyek a térképen is kétséget kizáróan jelezve vannak. A nullával jelzett függélyest rendszerint úgy választjuk, hogy az e 2 ismert ponton haladjon át. A szintén 0-val jelzett vízszintes síkot tetszés szerint, de a velünk szemben levő terepnek egy a mi szemmagasságunkban fekvő pontján keresztül választjuk. Ügyelni kell arra, hogy ez a pont vagy vonal mint pld. egy feltűnően sárga lombú fa, vagy egy épület eresze stb. jellegzetes legyen, azaz hogy újabbi beállításnál ne tévesszük össze egy másik fával, házzal stb.

Az ily gondosan szerkesztett tájrajzokon feltüntetett céltárgyak helyzete aztán oly pontos, hogy e célokat egy másik állásponttól, még az esetben is eredményes tűz alá vehetjük, ha arról a másik állásponttól a céltárgyak közvetlenül nem is volnának láthatók és így közvetett lövést kellene alkalmazni.

E készülékkel a lejtők fokát, azaz a terep vagy

4. ábra. Egy, a műszerrel készített tájrajz az ellenség helyzetéről.

terepvonalak lejtőszögét is meghatározhatjuk. A lejtők megítélése eddig túlnyomó részben becsléssel történt és bizony igen nagy hibák fordultak elő. Ezek a jövőben kiküszöbölhetők, mert a sugárlemez élét egyszerűen az illető lejtővel párhuzamos helyzetbe hozzuk és a lejtő fokát a műszer fokbeosztásán majdnem pernyi pontossággal leolvashatjuk. A terep lejtőfokainak ilyen módon történő megállapítása akkor, ha a lejtőt oldalról nézzük, igen egyszerű és könnyű.

Ha egy velünk szemben levő lejtőnek a szögét akarjuk meghatározni, akkor célszerű, ha előbb az illető lejtőn egy velünk szemben fel- és lefelé húzódó vonalat pld. utat, kerítést, erdőszegélyt, vagy esetleg két egy vonalba eső fát, bokrot, házat keresünk támpontul és a műszer sugárlemezét ezzel a határozottan látható, vagy a 2 pont között képzelt vonallal hozzuk párhuzamos helyzetbe; aztán a lejtőfokát a fokbeosztáson leolvassuk. A velünk szemben emelkedő lejtők nagyságának becslés útján való megállapítása még sokkal nehezebb, mint az oldalról megfigyelt lejtőké. Habár a velünk szemben emelkedő lejtőknek e műszerrel történő meghatározása több gyakorlatot is igényel és különösen kezdetben hibás leolvadások is történhetnek, a hibák mégis sohasem lesznek oly feltűnően nagyok, mintha csak a becslésre szorítkoztunk volna. Az ily lejtők meghatározása különösen abból a szempontból bír jelentőséggel, hogy pld. a puska lövedékek találati képe egy meredek lejtőn mindig tömörebben mutatja egymás mellett a találati pontokat, mint egy enyhe lejtőn vagy vízszintes területen.

A műszer alkalmas még arra is, hogy veie a terepen levő álláspontunkat, valamint az álláspontunktól látható céltárgyak oldalszögét is meghatározhassuk. Ezekre nézve a műszerhez tartozó „Használati utasítás” ad bővebb magyarázatot.

A háború tapasztalatai igen sok esetben tettek tanubizonyosságot arról, hogy milyen nagy hátrányok származhatnak abból, ha valaki a térképét nem tudta kellőképpen használni.

A térkép helyes olvasása nemcsak azt jelenti, hogy a térkép jelzéseit, annak adatait a térképből kiolvasni tudjuk, hanem hogy a térképét a természettel összehasonlítva, azt az adott viszonyoknak megfelelően is tudjuk használni. Sokszor előfordul, hogy álláspontunknak a térkép szerinti pontos megállapítása nehézséget okozhat nemcsak ismeretlen terepen, idegen ajkú, vagy nem baráti érzelmű lakosság környezetében, akik esetleges kérdezősködéseinkkor bennünket szándékosan tévútra vezethetnek, hanem még oly területeken is, ahol azt hisszük, hogy otthonosak vagyunk, mert minden fát, bokrot ismerünk.

Az ügyes térképolvasó a térképét mindig úgy tartsa maga előtt, ahogyan a körülötte elterülő községeket, utakat, tereptárgyakat, terepfödözetet, terepdomborzatot látja. Arra törekszik tehát, hogy a térképet a terephez viszonyítva, nagyban a világtájak szerint betájékozva tartsa maga előtt. Ilyenkor persze sokszor megtörténik, hogy a térképen levő nevek nem felénk fordulva — mintha egy újságot olvasnánk — tűnnek szembe, hanem megfordítva. Ez a nevek olvasá-

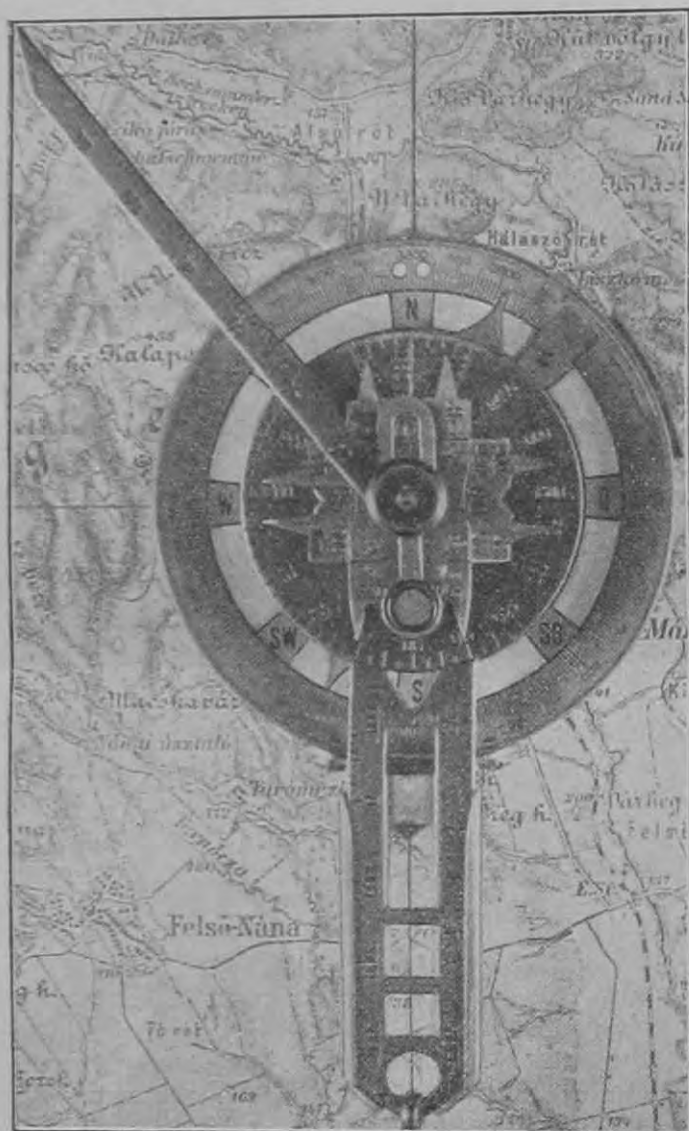
sát megnehezíti ugyan, de a fontos az, hogy a térképet mégis betájékozva tartjuk kézben.

A térkép helyes olvasásánál esetleges kételyek eloszlatásánál hasznos segédeszközzül szolgálhat ez a kis, zsebben könnyen hordható műszer, melyet ha még egy tájolóval (délejtű, kompass) is felszerelünk, akkor éjjel, ködben is használhatjuk.

A műszerhez tartozó tájoló számlapja ugyanis olyan anyaggal van bevonva, amely a sötétben világít.

A műszer maga a tájoló nyelére egyszerű módon egy fogással reátolható és azáltal a 2 készülék együttesen is használható.

A tájolóval egybekapcsolt műszer a tájékozódást át nem tekinthető és oly terepen, ahol nincs elegendő támpont a tájékozódáshoz, mint pld. egyhangú terep-alakulatok között, karsztos jellegű vagy nagy kiterjedésű sík vidéken, mint például kukoricás, esetleg vízzel borított nedves nádnövésű területeken át, valamint erdőségeken lényegesen megkönnyíti.

5. ábra. A műszer a tájolóra szerelve.

E készüléket úgy nagyobb katonai egységek, mint járőrök is előnyösen használhatják pld. erdőn való áthatolásoknál, midőn vagy arról van szó, hogy egy az erdő belsejében, vagy egy az erdő túlsó oldalán kijelölt pontra meneteljünk, vagy észrevétlenül az erdő, kukoricás stb. leple alatt az ellenséget oldalba fogjuk, átkaroljuk. Akkor is jó szolgálatokat tehet, ha valamely feladat megoldásánál pld. erdőbe reánk sötétednék, vagy ködbe jutnánk és mert borult, esős éjjel az erdőben az égbolt csillagzatait nem látván, nem tájékozódhatunk, tehát a könnyű eltévedéseket meggátolja.

Ily feladatoknál az eljárás a következő: a betájékozott térképen megjelölt állásponton át észak-dél, kelet-nyugati irányban egy a tájoló átmérőjénél néhány cm.-rel hosszabb keresztvonalat rajzolunk és ceruzával a térképen megjelöljük azt az irányt, amelybe haladni akarunk. A keresztvonalra most úgy helyezzük reá a műszert, hogy a tájoló számlapján látható 2 világító pont az északi irányba jusson. Ezután a műszer sugárlemezét a ceruzával megjelölt menetirányba forgatjuk, ebben a helyzetben a szorító csavarral rögzítjük, majd a tájoló tűjét szabad

lengésbe hozzuk. Ha ez megnyugodott, akkor leolvassuk a tű állását, ezt feljegyezzük éppen úgy, mint a sugárlemez helyzetére vonatkozó állást is. Erdőn való áthatolásnál pld. csak arra kell figyelni, hogy a tájoló tűje mindig ugyanazon helyzetben legyen, mint amelyben az első leolvasáskor volt. Ekkor a sugárlemez mindig pontosan abba az irányba mutat, ahová menetelni szándékozunk. Néhányszori kísérlet után ily feladatok megoldásában oly jártasságra tehetünk szert, hogy majdnem lépésnyi pontossággal érzjük el azt a pontot, melyet elérni akartunk. Felderítésnél, üldözéseknél a készülék tehát megbecsülhetetlen szolgálatokat tehet.

A műszer ára (használati utasítással, bőr tokban) 8 pengő; a tájolóé külön 18 pengő. Megrendelhető: Lendvai Károly őrnagynál, Ludovika Akadémia.

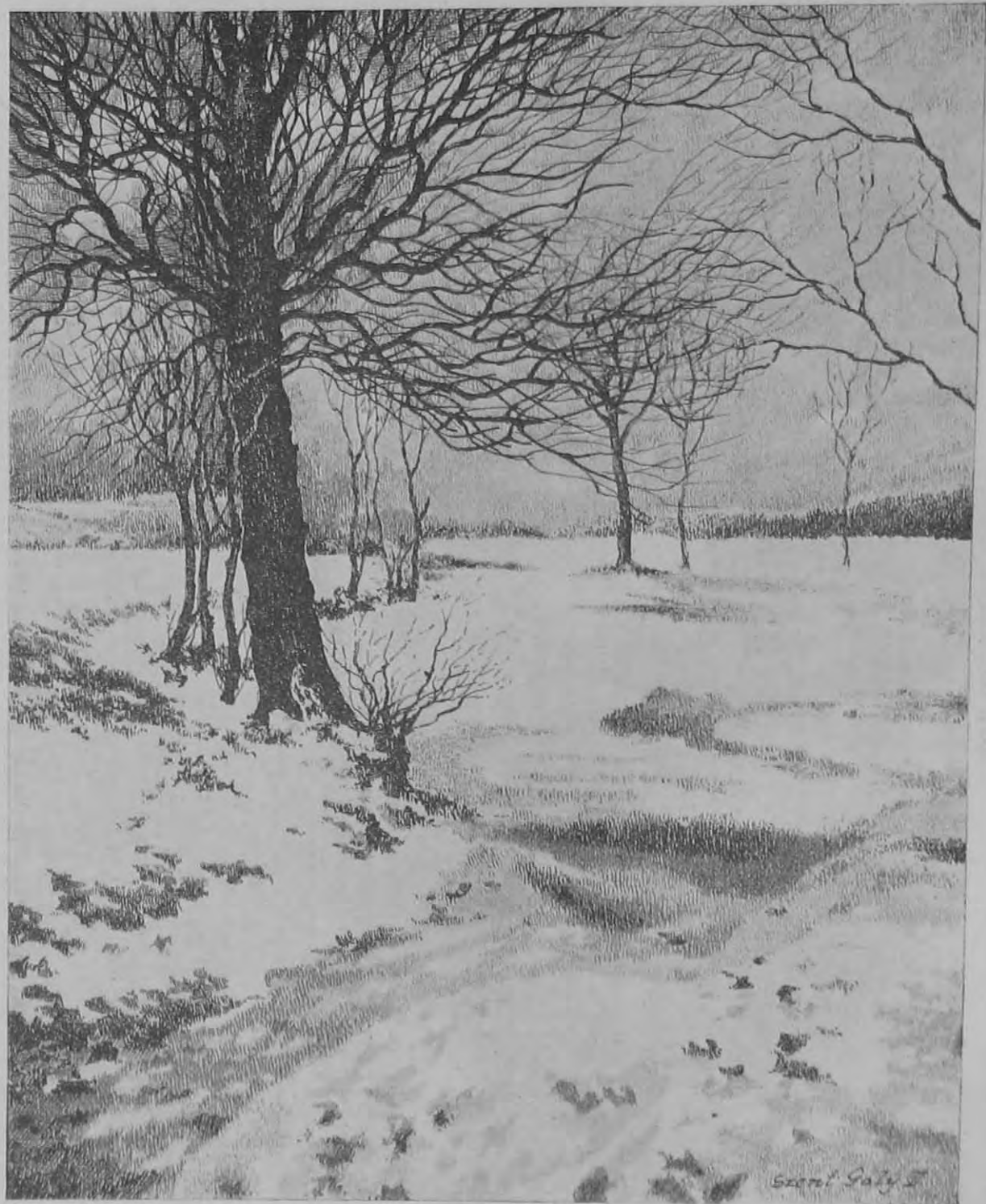
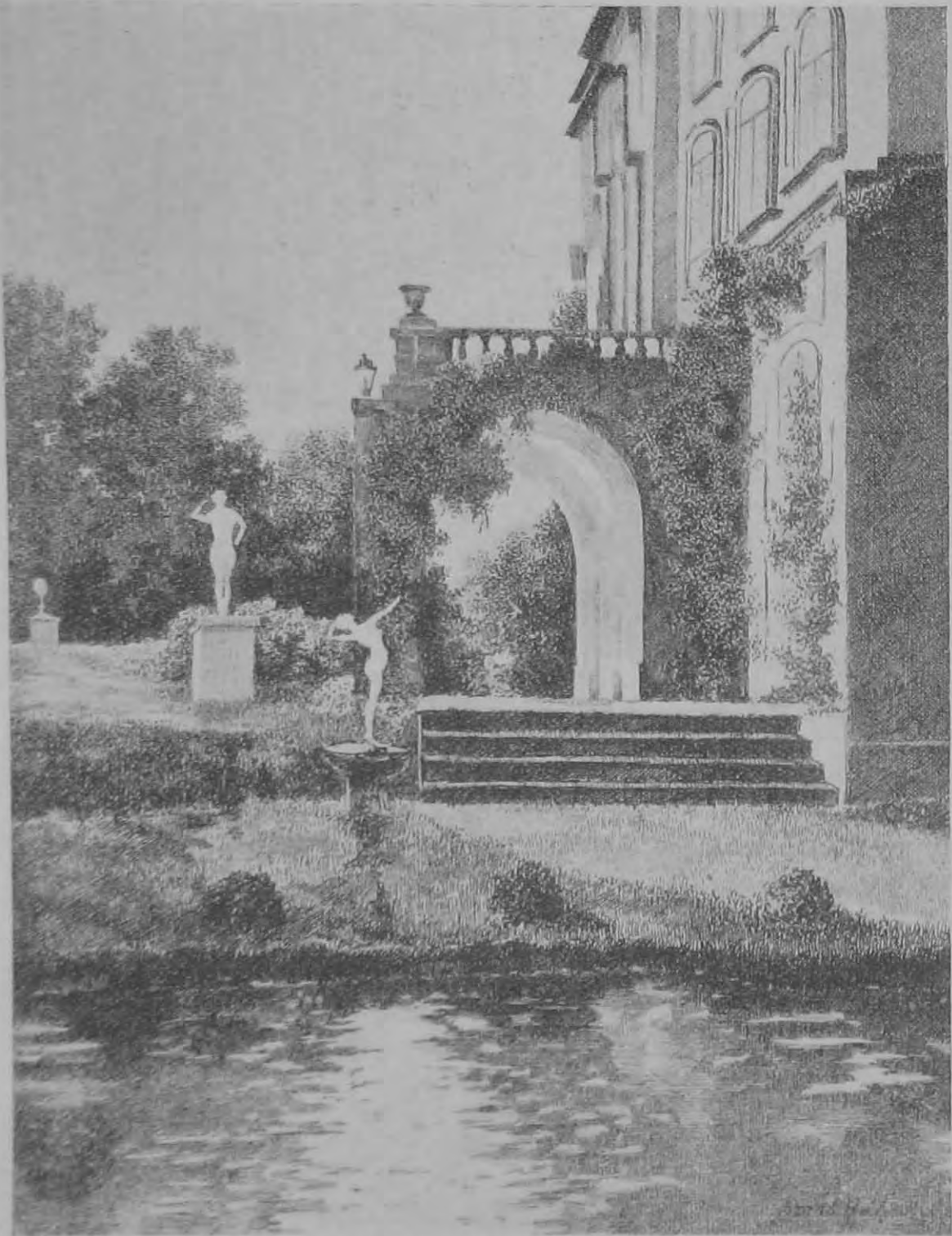
A karhatalmi szolgálatról.

Irta: HOROSTSÁK BÉLA százados.

Új utasításunk 14. §-a a csendőrség szolgálatát közbiztonsági és belső szolgálatra, a közbiztonsági szolgálatot pedig államrendészeti, közrendészeti, igazságügyi rendészeti és karhatalmi szolgálatra tagozza; a közbiztonsági szolgálat viszont (tehát mind a négy alfaja) a *szolgálatkezelés* szempontjából rendes, felszólított és ellenőrző lehet aszerint, amint azt a csendőrség önállóan, azaz saját kezdeményezésre hivatalból, vagy megkeresésre, illetve felhívásra vezényli, avagy pedig annak célja a kivezényelt járőrök ellenőrzése. A 93. §. is a felszólított szolgálat keretén belül élesen elhatárolja a karhatalmi szolgálat fogalmát s sok szolgálati ténykedést, amelyek eddig általában a „felszólított” szolgálat fogalmi körébe estek, kifejezetten „karhatalmi” szolgálatnak minősített. Ezenkívül fontos újításként előírja, hogy bizonyos esetekben (Szut. 529. p.) az igénylés is — a többi felhívásra és megkeresésre vonatkozó 92. §-tól eltérően — a közigazgatási hatóságokon keresztül történjék s ugyanezen esetekben az aggályosság elbírálását is nem a szárnyparancsnokra, hanem a főszolgabíróra, illetőleg a rendőrség területén működő őrsöknél a rendőrkapitányságra bizza.

A 92. és 93. §§-ok illetően szembeállítás a karhatalmi szolgálatnak a felszólítottól való éles elválasztása talán ellentmondásnak látszik s a régi utasítás szellemében nevelkedett és esetleg felületesen olvasót igen könnyen megtévesztheti, félreértésekre adhat okot, ezért határoztam el, hogy jelen fejtegetésemmel — a tisztai továbbképző tanfolyam előadásai nyomán — az illetőknek segítségére sietek.

A Szut. 524. pontja szerint — a régi utasítással egybehangzóan — felszólított szolgálat minden olyan szolgálat, amelyet a csendőrség felhívásra, vagy megkeresésre teljesít. E pont értelmezése, valamint a már idézett 14. §. szerint tehát a felhívásra vagy megkeresésre kivezényelt karhatalom szolgálata is „felszólított” szolgálat s amennyiben a járőrt szolgálati lappal látják el (a Csüsz. 165. pont b) és c) eseteiben u. i. nem kapnak szolgálati lapot), azon is, meg a szolgálati havi füzetben is ilyennek s nem „karhatalmi”-nak kell azt feltüntetni. A „karhatalmi” jelző tehát senkit meg ne téveessen, mert, mint már rámutattam, a *szolgálatkezelés* szempontjából csak rendes, felszólított és ellenőrző szolgálatot ismerünk. Például:

Szent-Gály Dezső százados tollrajzai: Parkrészlet és téli táj.

„3. F. (gy.)

Szükségig. X. végrehajtónak a Vörösmajor-tanyán karhatalmi segílyt nyújtani“.

Ennek dacára a példában említett szolgálattól, annak célja és nem a szolgáltatáskezelés szempontjából, mégis karhatalmi szolgáltatásnak s nem csupán felszólítottnak tekintendő, mert az 526. p. szerint minden járőr, vagy csapat (régében csak csapat!), melynek az a célja, hogy hatóságok vagy hatósági személyek támogatására, esetleges ellenszegülés, támadás leküzdésére rendelkezésre álljon, karhatalom s így szolgálata is karhatalmi szolgáltatás.

Az 524. pont 1. bekezdésének „teljesít“ és az 526. pont 1. bekezdésének „rendelkezésre álljon“ kifejezéseinek figyelmes átolvasása után szembejön a két szolgáltatás élesen elhatárolt természetű. Míg u. i. a felszólított szolgáltatásnál (mely nem egyben karhatalom is!) a járőr ténykedik, nyomoz, kikérdez, őrizetbe vesz, házkutatást tart stb., vagyis szolgáltatását mindenki mástól függetlenül aktíve teljesíti, addig a karhatalmi szolgáltatásnál a járőr, vagy csapat — ha csak az ellene irányított támadással szemben fegyverbeesületének megóvása nem okvetlenül szükséges — csupán a hatóság, vagy hatósági személy rendelkezésére áll s szolgálatilag fellépnie csak ennek kifejezett kívánságára van joga, ez esetben is csak olyan mértékben, hogy a hatósági személy zavartalan működését biztosítani tudja. Például: A végrehajtó egy töpörödött, öreg embernél végrehajtást foganatosít, mely alkalommal az öreg, járni is alig tudó aggasztán a végrehajtót egy bottal megüti, vele huza-kodni kezd; ha a támadás és ellentámadás minden nehézség nélküli leküzdésére a végrehajtó magát képesnek érzi s ezért, pusztán emberies érzésből nem tartja szükségesnek a kirendelt járőr fellépését, a járőrnek tilos azon a címen, hogy a végrehajtót támadás érte, vagy hogy hivatalos eljárásában akadályozva van, a dologba beavatkozni mindaddig, míg erre a végrehajtó a járőrt egyenesen fel nem szólítja. Vagy pl. engedélyezett népgyűlésen a zajongók eltávolítása is csak a hatósági személy rendelkezésére és nem önállóan történhetik, mert a hatósági személy hivatott annak elbírálására, vajjon a rendezés oly méretű-e, hogy annak megszüntetése, egyes személyek eltávolítása okvetlenül szükséges-e? Az eltávolítandó személyeket is rendszerint névleg, vagy rámutatással szokták megjelölni s ez esetben másokat is elfogni vagy őrizetbe venni szintén tilos.

Vagyis: a karhatalmi szolgáltatásnál a csendőrség passzív viselkedik mindaddig, míg az illetékes személytől közbelépésre felszólítást nem kap, vagy ennek szükségét megtámadtatása esetén — saját felelősségére — elérkezettnek nem látja. Magában a hivatalos eljárásban azonban cselekvően semmiképen sem vehet részt. (531. p.) Ilyen tilos résztvétel lenne pl., ha a végrehajtó mellé kirendelt karhatalmi járőr a lefoglalt tehenet maga vezetné ki az istállóból azért, mert a végrehajtó a gazda miatt oda nem mer bemenni; vagy ha a bezárt kamra ajtaját maga nyitná ki; vagy a pénzűgyőr által igénybe vett karhatalmi járőr csempész dohány után házkutatást tartana, esetleg a dohányt vagy kisüstön tiltott módon főzött szeszt őrizetbe venné stb. Mindezeknek a ténykedéseknek a járőr csak zavartalanságát biztosítja.

Az 521. pont felsorolja azokat a hatóságokat és hatósági személyeket, akik az őrsöket rendes szolgálati teendőkre — kivéve a 64. pont 11. alpontját az említett karhatalmi szolgáltatástól, mit a Szut. e helyen külön nem emel ki ugyan, de az 528. és 529. pontokból ez a rendelkezés kifejezetten kivethető — közvetlen felhívás útján igénybevenni jogosultak. Minden más hatóság, legyen az akár katonai, akár polgári, előbbi — amennyiben tiszti parancsnokság — felhívását, utóbbi pedig megkeresését elvileg az ill. főszolgabíró (áll. rend. kapitányság) útján tartozik az őrshöz eljuttatni, kivéve a halaszthatatlan sürgős eseteket, melyekre nézve az 522. p. rendelkezik. Ezen felhívásokat és megkereséseket, amennyiben teljesítésük aggályosnak látszik, elbírálás végett a szárnyparancsnoksághoz kell előterjeszteni.

A fentiekkel szemben karhatalom igénybevételére közvetlen felhívás útján csak az 528. pontban említett hatóságok és hatósági személyek jogosultak, minden más hatóság és hatósági személy pedig csak megkeresheti az őrsöt karhatalom kiállítása iránt és pedig a polgáriak megkereséseiket a főszolgabíró (rendőrkapitány) útján tartoznak az őrshöz eljuttatni, a katonai parancsnokságok és szolgálatban álló katonai személyek pedig — ellentétben az egyéb természetű felhívásaikkal és megkereséseikkel, melyek szintén a főszolgabíró (rendőrkapitány) útján intézendők — a szárnyparancsnokság útján. Sürgős esetekben azonban az 529. pontban megnevezett hat. személyek megkereséseiket közvetlenül is eljuttathatják az őrshöz, mely intézkedésnek célja az, hogy a nagyobb veszélynek vagy kárnak lehetőleg eleje vételessék s komoly szükség esetén a levelezéssel járó idővesztés ne essék az intézkedés rovására.

Itt hívom fel a figyelmet a bírósági végrehajtók által üzött azon, eddig is helytelen gyakorlatra, hogy a foglaláshoz és árveréshez anélkül, hogy meggyőződtek volna, vajjon ellentállásra fognak-e találni, majdnem minden esetben karhatalmat igényelnek. Ezt az utasítás a jövőben beszünteti.

Mint újításra, külön kell rámutatnom arra, hogy míg az egyéb természetű felhívásokat és megkereséseket — az 525. p. értelmében — a szárnyparancsnok bírálja felül, vajjon azok nem utasításellenesek-e, addig a karhatalom kirendelése iránti felhívások és megkeresések ügyében a döntés, ha azok polgári hatóságtól érkeztek, a főszolgabíró, illetve a rendőrkapitány, ha pedig katonai hatóság vagy személy adta ki azokat, az osztályparancsnokság hatáskörébe tartozik, vagyis aggály esetén elbírálás végett azokat teljesítés előtt oda kell be-terjeszteni. (L. 529. p. utolsó bekezdését.) Ez a rendelkezés minden esetre megóvja a katonai parancsnokságok és személyek tekintélyét azáltal, hogy nem teszi ki megkereséseiket egy — talán más szempontok alapján ítélkező — polgári hatóság esetleges elutasításának; de még mindig fönnál az a lehetőség, hogy a megkeresést a polgári hatósági személy a szárnyparancsnoksághoz intézi, esetleg — sürgős esetben — azt közvetlenül az őrs kapja kézhez, utóbbi esetben esetleg az őrsparancsnok azt aggályosnak nem tartva, a karhatalmat szabályszerűen ki is rendeli s így a megkeresés csak utólagosan a havi postával kerül a szárnyparancsnok

Szent-Gály Dezső százados tollrajza: Erdős-dombos táj.

elé, ki viszont az őrsparancsnokkal nem ért egyet. A szárnyparancsnok — ugyancsak az 529. p. értelmében — döntésért mindkét esetben a főszolgabíróhoz, illetve rendőrkapitányhoz kénytelen fordulni. Ennek célszerűsége vitatható.

Végül hátra van még a karhatalmi segély megtagadásának kérdése. Ez a gyakorlatban régebben is megvolt, csak az utasítás nem rendelkezett erről kifejezetten. Sok zavarnak és bizonytalanságnak veti végét, hogy most az 532. pont erre vonatkozólag határozott utasításokat ad.

Megtörténhetik ugyanis, hogy a hatósági személy, akinek védelmére csendőr karhatalom van kirendelve, hivatalos eljárása alatt nyilvánvaló szabálytalanságot vagy törvényteleniséget követ el, pl. bántalmaz, levéltitkot sért meg stb., vagy másként erőszakoskodik. Ezt a karhatalomnak minden esetben meg kell akadályoznia azáltal, hogy az illetőt felkéri a törvénytelen vagy szabálytalan eljárás azonnali abbahagyására, a karhatalmi segély különbeni beszüntetésének kilátásba helyezése mellett; ezenkívül az illetőt felettes hatóságánál feljelenti. A csendőr, mint a „törvényes rend támasza“, nem nyújthat segédkezet — ha csak passzív magatartásával is — törvényteleniség elkövetéséhez, mert

akkor már nem az igazság szilárd talpkövén állana, hanem eltűrné, hogy fegyvere erejével visszaéljenek, ez pedig szeplőtlen hírnevünkkel, a népnek belénk helyezett bizalmával semmiképpen sem lenne összeegyeztethető.

Nagyon természetes, hogy ha a karhatalmat nyújtó csendőr a hatósági személy részéről olyan törvényteleniséget tapasztalna, amelyben eljárni amúgy is hivatott, pl. lopás, erőszakos nemi közöszlés stb., az 532. ponton túlmenően a 13. §. 2. alpontja értelmében a hatósági személy ellen is eljárni köteles.

Új dolgokat nem írhattam, de nem is akartam. Céлом csak az volt, hogy az új utasítás egy új rendelkezésének tanulmányozását különösen őrsparancsnok bajtársainnak megkönnyítsem.

A közvélemény nagy hatalom, oly nagy hatalom, melynek állandóul más hatalom ellent nem állhat. Ezt mindenki tudja s én ép úgy mint mások, erről meg vagyok győződve. Hanem én mindig a legnehezebb feladatnak tartom megtudni, mi a valószínű közvélemény?

Deák.